Unges stereotype holdninger til voldtægt

Barrierer i forhold til at gribe ind og mulige forebyggelsesimplikationer

Sarah van Mastrigt

Terese Hartmann

Psykologisk Institut, Aarhus Universitet

AARHUS UNIVERSITY

DKR
DET KRIMINAL PRÆVENTIVE RÅD

Titel Unges stereotype holdninger til voldtægt: Barrierer i forhold til at gribe ind og mulige forebyggelsesimplikationer

Forfattere Sarah van Mastrigt og Terese Hartmann

Udgiver Psykologisk Institut, Aarhus Universitet

Udgivelsesdato December 2021

Forsidefoto https://www.pexels.com/da-dk/foto/sort-hvid-haender-mork-palme-23008/

ISBN 978-87-90885-67-0 (digitalt)

Tak til Det Kriminalpræventive Råd (DKR) for løbende dialog og adgang til de data, som nærværende rapport baseres på. Yderligere skal der lyde en tak til MEGAFON A/S for tilladelsen til at gengive dele af deres metodiske beskrivelser af dataindsamlingsprocedurerne. Sidst, men ikke mindst tak til de mange unge danskere, der har besvaret spørgeskemaet og gjort os klogere på deres holdninger til voldtægt og bystanderadfærd. De analyser og synspunkter, der fremsættes i rapporten, er forfatternes egne og deles ikke nødvendigvis af MEGAFON A/S eller DKR.

AARHUS UNIVERSITY

Indhold

Resumé 4

1. Baggrund 5

1.1. Motivation og formål 5

1.2. Voldtægtsmyter 6

1.3. Bystandere 8

2. Design og metode 11

2.1. Datagrundlag 11

2.2. Målingsinstrumenter 12

2.3. Analysemetode 14

3. Resultater 16

3.1. Voldtægtsmyter 16

3.2. Bystanderadfærd 22

3.3. Sammenhæng mellem myteaccept og bystanderadfærd 24

4. Konklusioner og implikationer for praksis 26

4.1. Hovedfund 26

4.2. Forbehold og begrænsninger 27

4.3. Forebyggelsesimplikationer 27

5. Referencer 30

Bilag 1: Statistisk sikkerhed og vægtning 36

Bilag 2: Spørgeskema 38

Resumé

Baggrund og formål

Seksuelle overgreb anses som en af de mest alvorlige kriminalitetstyper og er forbundet med en række alvorlige konsekvenser for både ofre og samfund. Effektiv forebyggelse af voldtægt og andre former for seksuel vold kræver blandt andet systematisk viden om både voldtægtsmyter (det vil sige stereotype holdninger, der fastholder kulturelle (mis)forståelser om seksuelle overgreb, der ikke understøttes af faktuel viden) og potentielle barrierer, som kan hæmme tilskueres villighed og evne til at gribe ind i risikosituationer.

Denne rapport har til formål at bidrage med forskningsbaseret viden om 1) tilstedeværelsen og eventuelle mønstre i unge danskeres accept af voldtægtsmyter, 2) tredjepartsvidners intentioner og hindringer til at gribe ind (bystanderadfærd) og 3) eventuelle sammenhænge mellem myteaccept og holdninger til bystanderadfærd.

Datagrundlag

Analyserne er baseret på vægtede spørgeskemabesvarelser fra 2.202 unge danskere i alderen 16-30 år, der deltog i en befolkningsundersøgelse udført i perioden fra den 10. december 2020 til den 7. januar 2021. Undersøgelsen er det hidtil største studie af unges voldtægtsmyteaccept og bystanderbarrierer i Danmark. Grundet en relativ lav svarprocent på 22 % bør datamaterialet dog fortolkes med forsigtighed, da det ikke nødvendigvis repræsenterer danske unge som helhed.

Resultater

Undersøgelsens resultater viser, at på trods af en generel lav accept af voldtægtsmyter hos de fleste respondenter er der et mindretal, der udtrykker en række problematiske holdninger til voldtægtssituationer, voldtægtsofre og -forbrydere. Især myter om mænds manglende personlige ansvar og kvinders troværdighed er fremtrædende. Forekomsten af voldtægtsmyter er i denne undersøgelse generelt højere blandt mænd, unge i aldersgruppen16-20 år og hos respondenter med et lavere uddannelsesniveau.

Med hensyn til bystanderadfærd angiver hovedparten af de unge, at det er sandsynligt, at de vil gribe ind, når de ser en seksuel risikosituation. De oplever dog samtidig en del barrierer i denne sammenhæng. Blandt andet er mange i tvivl om, hvad der kendetegner en risikosituation, og de mangler viden om, hvordan man konkret kan gribe ind. Endeligt viser resultaterne, at der er en lille, men signifikant sammenhæng mellem myteaccept og holdninger til bystanderadfærd. Således angiver de unge med flest stereotype holdninger til voldtægt både at være mere hæmmede af barrierer, og at det er mindre sandsynligt, at de vil gribe ind under risikosituationer.

Forebyggelsesimplikationer

I tråd med international forskning peger disse resultater på, at der er et kriminalpræventivt potentiale i at udvikle tiltag, hvis formål er at punktere myter og øge tilskueres tilbøjelighed til at gribe ind. Evidensbaseret udvikling, målretning og evaluering af sådanne tiltag bør indgå som del af en helhedsorienteret forebyggelsesstrategi mod seksuelle overgreb.

1. Baggrund

1.1. Motivation og formål

I Justitsministeriets offerundersøgelse anslås det, at 11.800 danske kvinder årligt bliver udsat for voldtægt eller forsøg herpå, og at op mod 52.400 personer udsættes for øvrige former for seksuelle krænkelser end voldtægt (Pedersen et al., 2021). Seksuel vold har en række alvorlige personlige, sociale og økonomiske omkostninger, der er veldokumenterede både i Danmark og udlandet (Bohner et al., 2009; Bramsen, 2012; O'Donohue & Schewe, 2019, Pedersen et al., 2020). I de seneste år har disse konsekvenser fået øget offentlig og politisk opmærksomhed via blandt andet bevægelser på sociale medier såsom #Metoo, #CallMeWhenYouGetHome og #DaJegSagdeFra. Disse bevægelser belyser et markant behov for en bedre forståelse og forebyggelse af seksuelle overgreb (Amnesty International, 2019; Justitsministeriet, 2016). Selvom dansk forskning om seksuelle overgreb er stigende (Heinskou et al., 2017; Johansen, 2016; Kyvsgaard, 2018; Skov et al., 2021), er der brug for yderligere viden, der kan underbygge målrettede forebyggelsesstrategier i en dansk kontekst. Især blandt unge og unge voksne, der er i størst risiko for at begå og blive udsat for seksuel vold (Banyard et al., 2009; Burn, 2009; Danmarks Statistik, 2020; Lichty & Gowen, 2018; Pedersen et al., 2020).

To forebyggelsesrelevante emner, der har fået en del fokus i international forskning, er personers holdninger til voldtægt og deres evner (eller mangel på samme) til at opdage seksuelle risikosituationer samt deres villighed til at gribe ind. Denne forskning peger på lovende resultater, hvis man nedbryder såkaldte voldtægtsmyter (se afsnit 1.2.1) og iværksætter tilskuerinterventioner, som kan fremme bystanderadfærd (O'Donohue og Schewe, 2019). Samtidig fremhæves i litteraturen vigtigheden af at undersøge kulturelle (mis)forståelser og mulige barrierer i forhold til bystanderadfærd i en lokalkontekst, da disse kan påvirkes af både sociale, historiske og politiske faktorer (Ryan, 2019). Vi er ikke bekendt med, at der er blevet udført systematiske undersøgelser af tilstedeværelsen af voldtægtsmyter blandt danske unge samt eventuelle mønstre og sammenhænge i unge danskeres accept af voldtægtsmyter og barrierer i forhold til bystanderadfærd. Hensigten med nærværende undersøgelse er at bidrage med en sådan viden.

Rapporten har tre overordnede formål:

- at afdække udbredelsen af voldtægtsmyter hos unge danskere for at få et indblik i den kulturelle opfattelse af voldtægt
- at skabe et indblik i, hvilke barrierer der eksisterer i forbindelse med unges villighed og evner til at gribe ind i seksuelle risikosituationer
- at undersøge mulige sammenhænge mellem fordomsfulde holdninger til voldtægt og opfattede barrierer i forhold til bystanderadfærd

Håbet er, at rapportens resultater kan anvendes til at kvalificere samfundsdebatten og inspirere til udvikling og målretning af konkrete evidensbaserede tiltag i forbindelse med forebyggelsen af seksuelle overgreb.

Som baggrund for de analyser, der senere præsenteres i rapporten, opsummeres nedenfor de hovedresultater og konklusioner fra udenlandsk og, hvor muligt, dansk forskning, der omhandler betydningen af voldtægtsopfattelser og bystanderadfærd i forbindelse med seksuelle overgreb.

1.2. Voldtægtsmyter

1.2.1. Hvad er voldtægtsmyter?

Voldtægtsmyter kan defineres som fordømmende, stereotype og oftest falske overbevisninger om voldtægt, voldtægtsofre og -forbrydere (Burt, 1980). De mest klassiske voldtægtsmyter tager afsæt i fejlagtige forestillinger om, hvordan en voldtægt typisk udspiller sig, og hvad der kendetegner et 'rigtigt' offer (Skov & van Mastrigt 2021; Lonsway & Fitzgerald, 1994; Ryan 2019). Eksempelvis forestillinger om, at det ikke kan kaldes en 'rigtig' voldtægt, hvis overgrebet begås af ens partner, eller hvis ofret ikke fysisk har modsat sig eller sagt tydeligt fra.

Andre eksempler på karakteristiske og klassiske voldæegtsmyter inkluderer overbevisninger om, at ofre er delvist ansvarlige for voldtægt grundet for eksempel deres påklædning, alkoholindtagelse eller flirtende adfærd, og at mænd utilsigtet kan komme til at begå voldtægt pga. deres ustyrlige trang til sex, eller fordi de var fulde. En del myter sætter også spørgsmålstegn ved kvinders troværdighed og motivation til at anmelde seksuelle overgreb. Eksempelvis påstanden, at kvinder ofte laver falske anklager for at dække over utroskab eller for at hævne sig, og at 'rigtige' voldtægtsofre vil være tydeligt oprørte og anmelde overgrebet med det samme frem for at vente.[1]

Det er vigtigt at understrege, at begrebet 'voldtægtsmyter' ikke skal forstås på den måde, at de beskriver ting, der aldrig kan tænkes at finde sted, for eksempel myten at kvinder laver falske anmeldelser. Det, de beskriver, er kulturelle forestillinger om voldtægt, der ikke underbygges af faktuel viden på området som helhed. Der er eksempelvis robust evidens om, at de fleste voldtægtsforbrydelser begås af én, ofret kender, at det er langt fra alle ofre, der kæmper imod og får blå mærker eller rifter, at antallet af falske anmeldelser er meget få, og at der er en bred og forskelligartet vifte af 'normale' reaktioner under og efter et seksuelt overgreb (Elklit et al., 2020; Hansen & Hansen, 2021; Kepinska Jakobsen, 2021; Martinussen et al., 2009; Pedersen et al., 2020).

1.2.2. Hvorfor er voldtægtsmyter problematiske?

Udover at mange stereotype overbevisninger om voldtægt er faktuelt forkerte, er disse holdninger problematiske, fordi de kan fungere som mentale genveje, der bidrager til en retfærdiggørelse af seksuel vold, mistænkeliggørelse og sekundær viktimisering af ofre og en minimering af gerningspersonens ansvar (Bohner et al., 2009; Gerger et al., 2007; Ryan, 2011; Skov & van Mastrigt, 2021).

I adskillige studier har en højere accept af voldtægtsmyter hos mænd for eksempel vist sig at være forbundet med en større tilbøjelighed til at begå seksuel vold (Anderson et al., 1997; Bohner et al., 2005; Trottier et al., 2021; Yapp & Quayle, 2018). Der er også indikationer for, at kvinder med en højere myteaccept kan være langsommere til at genkende faresignaler i mindre stereotype voldtægtssituationer, hvilket kan øge deres viktimiseringsrisiko (Franklin, 2012).

Hos ofre er mere stereotype forestillinger

[1] Disse eksempler illustrerer, at mange voldtægtsmyter tager udgangspunkt i en forestilling om kvindelige ofre og mandelige forbrydere. Dette fokus er godt begrundet i internationale kriminalitets- og offerstatistikker, men der er efterhånden en stigende erkendelse af, at alle køn kan begå seksuelle overgreb mod alle køn (Rumney, 2008).

yderligere associeret med en modvilje mod at anmelde forbrydelsen, især hvis man ikke passer ind i fortællingen om det 'rigtige' voldtægtsoffer (Egan & Wilson, 2012). Udover at vanskeliggøre muligheden for retfærdighed kan voldtægtsmyters indflydelse på anmeldelsestilbøjelighed forværre mørketallet for seksuelle overgreb og potentielt øge risikoen for, at gerningspersonen begår flere overgreb (Heinskou et al., 2017).

Derudover kan myter hos for eksempel politiet og generelt i retssystemet have uhensigtsmæssige konsekvenser for efterforskning af og retsafgørelse i voldtægtssager (Parratt & Pina, 2017; Temkin & Krahé, 2008; Søberg et al., 2021).

Endelig, og af særlig relevans for denne rapport, indikerer nyere forskning, at voldtægtsmyter også kan have betydning for, hvorvidt man som tredjepart er villig til at gribe ind under risikosituationer. I denne forbindelse vil personer med en højere myteaccept yde mindre hjælp (Jozkowski et al., 2021).

1.2.3. Forekomsten og forebyggelse af voldtægtsmyter

International og nordisk forskning indikerer, at voldtægtsmyter findes både hos professionelle og i den almene befolkning i vestlige som østlige kulturer (Ask, 2010; Bendixen et al., 2014; Ryan, 2019; Xue & Lin, 2020).

Generelt ses den højeste accept af voldtægtsmyter hos mænd, ældre personer, og hos personer med et lavere uddannelsesniveau (Anderson et al., 1997; Martini & De Piccoli, 2020; Navarro & Tewksbury, 2017; Suarez & Gadalla, 2010). Dog er der nogle mindre variationer på tværs af studierne. I forhold til unge peger nogle undersøgelser desuden på, at der er gruppeforskelle ved nogle specifikke voldtægtsmyter. Eksempelvis viser et studie bestående af amerikanske high school (gymnasie-) elever, at sammenlignet med piger var drenge dobbelt så tilbøjelige til at mene, at "en kvinde, som tager hjem til en mand på første date, antyder, at hun er villig til at have sex" (Boxley et al., 1995).

I en dansk kontekst er forskningen om forekomsten af voldtægtsmyter meget begrænset. Tre nyere studier, der har undersøgt stereotype holdninger blandt danske politibetjente og/eller medicinstuderende, viser, at der generelt set er et lavt niveau af selvrapporterede voldtægtsmyter og relativt få tegn på professionel bias (Hansen et al., 2019; Nielsen et al., 2018; Skov et al., 2021). En af disse undersøgelser fremhæver dog nogle bemærkelsesværdige undtagelser i forbindelse med vurderinger af ofres trovværdighed og traumereaktioner (Parding & Skov-Jensen, 2019; Skov et al., 2021). Sidenhen har blandt andet politiet fået et øget fokus på disse problematikker (Justitsministeriet, 2020).

Så vidt vi ved, er der kun to studier, der specifikt har forsøgt at måle på voldtægtsmyter hos den generelle danske befolkning. Elklits (2002) undersøgelse af 312 hjemmesidebesøgende[2] afspejler mange af de samme mønstre skitseret i førnævnte afsnit omhandlende fordelingen af voldtægtsmyter på tværs af køn, alder og uddannelsesniveau. Derudover har en nyere Eurobarometer-undersøgelse undersøgt tilstedeværelsen af udvalgte voldtægtsmyter i Danmark. Der var generelt færre voldtægtsmyter i Danmark sammenlignet med mange andre europæiske lande. Om end der stadig eksisterer nogle udbredte misforståelser. Ud af 1.010 danskere var eksempelvis 23 % enige i, at kvinder ofte opfinder eller overdriver påstande om krænkelser eller voldtægt. Dernæst var 31 % enige i, at sandsynligheden for at kvinder voldtages af en fremmed er højere end hvis det er én, de kender (European Commission, 2016). Den eksisterende evidens

[2] Se hjemmesideadressen www.voldtægt.dk

tyder altså på, at problematiske holdninger til voldtægt i nogen grad gør sig gældende i en dansk kontekst. Der er imidlertid brug for nyere og mere systematisk viden, som især kan belyse voldtægtsmyter blandt den yngre almene befolkning.

Den dokumenterede udbredelse og de negative følger af voldtægtsmyter har ført til at man har udviklet adskillige udenlandske interventionsprogrammer, som har til formål at nedbryde fordomsfulde holdninger i forbindelse med seksuelle overgreb. Disse indsatser kan være meget forskellige, men typisk implementeres de i skoler eller universiteter og med unge og unge voksne som målgrupper. Evalueringer af disse programmer indikerer, at de fleste forebyggelsestiltag har positive, om end kortvarige effekter på holdningsændringer og i nogle tilfælde også på nedsættelsen af seksuel aggressiv adfærd (Anderson & Whiston, 2005; Brecklin & Forde, 2001; DeGue et al., 2014; Hudspith et al., 2021; Reddy et al., 2020; Ryan, 2019). Sådanne programmer mangler dog endnu at blive systematisk udviklet og testet i Danmark.

1.3. Bystandere

Bystandere kan i vores kontekst forstås som tredjepartsvidner til situationer, hvor der er en risiko for seksuel vold. Som tilskuere kan individer enten se passivt til, gøre situationen enten værre ved at støtte eller ignorere seksuel grænseoverskridende adfærd eller bedre ved at gribe ind på prosociale måder (McMahon & Banyard, 2012). Bystandere kan derfor potentielt have en vigtig kriminalpræventiv rolle.

1.3.1. Forudsætninger for og barrierer i forhold til bystanderadfærd

En af de mest anvendte forståelsesrammer for bystanderadfærd er Latane og Darleys (1970) 5-trinsmodel. Hvert trin i modellen forklarer de underliggende processer, der er medvirkende til og nødvendige for, at individer griber ind i krisesituationer. Ifølge modellen skal individet opdage situationen, identificere situationen som én, hvor der er et behov for at gribe ind, tage ansvar for at gribe ind, beslutte, hvordan man kan hjælpe og til sidst handle. På hvert enkelt trin knytter der sig potentielle barrierer, som kan virke hæmmende for tilskueres villighed og evne til at gribe ind. I forbindelse med seksuelle overgreb har Burn (2009) identificeret en række faktorer, der kan påvirke oplevelsen af disse barrierer (se tabel 1).

Tabel 1. Barrierer i forhold til bystanderadfærd ved seksuelle overgreb

Trin	Barrierer	Påvirkninger/indflydelser
1. Opdage situationen	Manglende opdagelse	• Støj og andre sensoriske distraktioner • Selvfokus (fokus på egne aktiviteter)
2. Identificere situationen som én, hvor der er behov for at gribe ind	Manglende identifikation af situationen som en faresituation	• Uklarhed og uvidenhed vedrørende samtykke eller fare • Pluralistisk uvidenhed • Uvidenhed om risikomarkører relateret til seksuelle overgreb

3.	Tage ansvar	Undlade at tage ansvar for at gribe ind	• Spredning af ansvar (større sandsynlighed, hvis der er mange andre tilstedeværende) • Relation mellem tilskuere og det potentielle offer og den potentielle gerningsperson • Vurdering af ofrets værdighed (påvirket af ens opfattelse af ofrets valg, som har øget hendes risiko, opfattelse af ofrets provokation og beruselsesniveau)
4.	Beslutte, hvordan man kan hjælpe	Undlade at gribe ind pga. manglende færdigheder	• Uvidenhed om handlingsmuligheder (ved ikke, hvad man skal sige eller gøre for at gribe ind)
5.	Handle	Mangel på handling grundet andres tilstedeværelse	• Sociale normer, der er i modstrid med intervention • Evalueringsangst

Kilde: Burn (2009). Egen oversættelse.

Ifølge Burn (2009) er en generel forhindring, som måske særligt knytter sig til seksuelle overgreb, at disse forbrydelser ofte er forbundet med høj tvetydighed eller uvidenhed. Dette kan vanskeliggøre både bystanderes opdagelse af seksuelle risikosituationer (trin 1) og fortolkning af situationen som værende kritisk (trin 2). Det kan eksempelvis være uklart, hvorvidt en mand, som taler med eller berører en beruset kvinde til en fest, udgør en reel fare for hende. Ligeså kan uvidenhed om, hvad der udgør seksuelt samtykke, eller hvad der fungerer som risikomarkører for seksuelle overgreb, udfordre tilskueres beslutning om at intervenere.

En anden barriere, som knytter sig til det tredje trin i modellen, er, hvorvidt bystandere føler, at det er deres ansvar at gribe ind, hvilket bl.a. kan være påvirket af antallet af tilskuere og deres relation til ofret. Der er evidens for, at jo flere bystandere, der er til stede, jo mere kan ansvarsfornemmelsen blive spredt (eng. diffusion of responsibility). Således kan hver enkelt bystander få en nedsat følelse af ansvar for at handle. Til gengæld øges denne ansvarsfølelse, jo tættere relation en bystander har til det potentielle offer (Burn, 2009; Levine et al., 2002). Tilsvarende er denne ansvarsfornemmelse forbundet med overvejelser om ofres værdighed (Loewenstein & Small, 2007). Som nævnt tidligere pålægges voldtægtsofre ofte et større ansvar for det hændte, hvis de for eksempel har klædt sig provokerende, og hvis de er under indflydelse af alkohol (Burn, 2009; Whatley, 2005). Stereotyper omhandlende det 'rigtige' offer kan altså hæmme individers villighed til at hjælpe. Så de som resultat bebrejder ofret og, i forlængelse heraf, ikke føler det er deres ansvar at gribe ind (McMahon, 2010; Bohner, 2009; McMahon & Banyard, 2012). Det tyder på, at voldtægtsmyter og bystanderadfærd i nogen grad hænger sammen.

Der kan også være barrierer forbundet med manglen på nødvendige færdigheder, kompetencer og viden om, hvordan man konkret kan intervenere (trin 4). Flere forskere påpeger for eksempel, at bystandere ofte kan være usikre på, hvad de skal sige eller gøre i seksuelle faresituationer (Burn, 2009; Hall et al., 2019; McMahon, 2010). Dette kan yderligere være forbundet med barrierer ved femte trin af modellen, hvor selve handlingen kan blive hæmmet af bystanderes frygt for eksempelvis at blive ydmyget eller at gøre en situation pinlig (Burn, 2009).

Derudover er der evidens for, at nogle af barriererne er mere fremtrædende i bestemte subgrupper. Eksempelvis udgør barriererne generelt en større hindring for mænds bystanderadfærd end for kvinders – med undtagelse af barrieren relateret til manglende færdigheder, som hyppigst opleves af kvinder (Burn, 2009). En mulig årsag til denne undtagelse er, at kvinder formentlig er mere opmærksomme på, at risikoen for seksuelle overgreb eksisterer (sammenlignet med mænd), og at de samtidig har en større forståelse, identifikation og efterfølgende empati for voldtægtsofre (Gerber et al., 2004). Barrierer relateret til sociale bekymringer har ligeledes vist sig at være mere udtalte blandt unge. Formodentlig fordi unge i højere grad eftersøger andres accept (Banyard, 2008; Burn, 2009; Kettrey & Marx, 2021; McMahon, 2010).

Udenlandsk forskning viser således, at der kan være mange barrierer, i forhold til om tilskuere griber ind, og at det er en fordel at undersøge potentielle gruppeforskelle i denne sammenhæng. Der er imidlertid meget lidt forskning om bystanderadfærd og dertilhørende barrierer i en dansk kontekst. Undersøgelser baseret på videooptagelser af voldsepisoder i det offentlige rum viser, at danskere overordnet er gode til at gribe ind under åbenbare voldelige nødsituationer. I overensstemmelse med tidligere forskning fandt disse undersøgelser tilsvarende, at antallet af tilskuere samt relationen til gerningspersonen/ofret har betydning for bystanderadfærd (Liebst et al., 2018; Liebst et al., 2019). Så vidt vi ved, er der dog ingen danske studier om bystanderholdninger og -adfærd specifikt i forbindelse med seksuelle risikosituationer. Dette er relevant at undersøge, da sådanne situationer netop kan være præget af stor tvetydighed og usikkerhed (Burn, 2009).

1.3.2. Bystanderprogrammer som forebyggende indsats

Bystandere vil ofte være til stede i fasen før et seksuelt overgreb finder sted. Flere forskere påpeger, at man i forebyggelsen af seksuelle overgreb derfor bør målrette indsatsen ikke kun mod potentielle gerningspersoner og ofre, men også mod de bystandere, der kan træde til for at forhindre forbrydelsen (Burn 2009; Schwartz et al., 2001; McMahon & Banyard, 2012; Mazar, 2019; Banyard et al., 2009; Bennett et al., 2014).

En potentiel fordel ved at fokusere på bystandere i forbindelse med præventive strategier er, at modtagerne anses som allierede frem for potentielle krænkere eller ofre. På denne måde bliver de unge løsningen på problemet og ikke problemet i sig selv. Dette kan eventuelt fremme og styrke de unges interesse og motivation for at deltage i forebyggende indsatser (Burn, 2009; Schewe 2008).

Der er generelt solid evidens for, at bystanderbaserede interventioner har en positiv effekt på både villighed og intentionen om at gribe ind. Forskning tyder også på, at bystanderprogrammer har lovende effekter på faktisk bystanderadfærd samt på accept af voldtægtsmyter og forekomsten af seksuel vold (Burn, 2009; Banyard et al., 2007; Kettrey et al., 2019; Kettrey & Marx, 2021; Mazar 2019; Bell et al., 2019; Jozkowski et al., 2021). Der er dog brug for yderligere evidens, der kan afklare, hvorvidt disse programmers forebyggelseseffekter er langtidssigtede og konsistente.

Ovenstående litteratur viser, at voldtægtsmyter og bystanderadfærd kan være vigtige fokusområder for mulige strategier, når man vil forebygge seksuelle overgreb. Det første skridt i udviklingen og udbredelsen af sådanne strategier er at etablere en robust basisviden om hhv. forekomsten af stereotype holdninger til voldtægt og mulige hindringer, som kan påvirke, hvorvidt personer griber ind under seksuelle risikosituationer. Nærværende undersøgelse har til hensigt at frembringe denne viden.

2. Design og metode

Studiet blev udført i samarbejde mellem Det Kriminalpræventive Råd (DKR) og Aarhus Universitet (AU). DKR har haft det primære ansvar for undersøgelsens overordnede design og dataindsamling (udført af MEGAFON A/S på vegne af DKR), mens AU har stået for dataanalyse og udarbejdelse af nærværende rapport.

2.1. Datagrundlag

Projektets datagrundlag er spørgeskemabesvarelser indsamlet via en befolkningsundersøgelse udført i perioden 10. december 2020 til 7. januar 2021. 10.000 unge danskere i alderen 16-30 år er blevet anmodet om at deltage i undersøgelsen. Disse personer er tilfældigt udvalgt via Danmarks Statistiks CPR-register således, at dataene udgør et repræsentativt udsnit af den danske befolkning fordelt efter køn, alder og geografi.

Undersøgelsen blev udført som en kombineret telefon- og internetundersøgelse med invitation til deltagelse via e-Boks. MEGAFON A/S har udsendt invitationsmails og én efterfølgende påmindelse via e-Boks, hvorfra deltagerne kunne tilgå undersøgelsen via et direkte link. Ved gennemførelse af spørgeskemaet fik alle respondenter oplysninger om, hvem de kunne kontakte for at få råd og vejledning om seksuelt krænkende adfærd og seksuelle overgreb, skulle de have behov for det. Deltagerne blev ikke kompenseret for deres deltagelse i undersøgelsen, men fik mulighed for at melde sig til en lodtrækning om fem gavekort med to biografbilletter, der blev trukket blandt alle besvarelserne. Alle data er blevet indsamlet i overensstemmelse med gældende databeskyttelsesregler og er blevet stillet til rådighed af DKR i fuldt anonymiseret form. Samtlige personhenførbare data er således blevet slettet af MEGAFON A/S i forbindelse med overførelsen til DKR og AU.

Tabel 2. Undersøgelsens gennemførelsesstatistik

	Antal	%
Bruttostikprøve	**10.000**	**100**
Gennemført online efter 1. udsendelse	1.417	14
Gennemført online efter 2. udsendelse	633	6
Gennemført ved telefon	152	2
Gennemført i alt	**2.202**	**22**
Nægtere	58	1
Ikke besvaret	7.740	77

Kilde: MEGAFON A/S

Som det fremgår af tabel 2 blev i alt 2050 besvarelser gennemført online. For at give personer, der eventuelt kunne være mindre tilbøjelige til at deltage i internetundersøgelsen, mulighed for at deltage, blev et tilfældigt udsnit af de respondenter, som endnu ikke havde gennemført undersøgelsen online, kontaktet via telefon mellem den 21. og 22. december 2020. Dette medførte, at yderlige 152 svar blev indsamlet.[3] Der er i alt blevet indsamlet 2.202 fuldt gennemførte besvarelser, hvilket giver en svarprocent på 22 %. Dette tal er forventeligt for en undersøgelse af denne art. Den statistiske stikprøveusikkerhed for de opnåede resultater vises i tabel A1 i Bilag 1 (Megafon A/S).

Grundet den relativt lave svarprocent er det dog vigtigt at fremhæve, at undersøgelsens resultater ikke nødvendigvis kan generaliseres til alle unge i Danmark. Eksempelvis skulle deltagerne, som nævnt tilgå linket til spørgeskemaet via deres e-Boks. Det kræver som minimum, at de går ind og tjekker deres meddelelser, som alle unge formodentlig ikke gør. Det er veletableret i surveyforskning, at kvinder samt ressourcestærke og højtuddannede borgere er mere tilbøjelige til at svare på uopfordrede spørgeskemaer, og at unge med højere risikoadfærd ofte er underrepræsenteret (Burkell, 2003; Chueng et al., 2017). Analyserne i denne undersøgelse er vægtet efter køn, alder og region, hvilket kan tage højde for nogle af de eventuelle skævheder, der kan være forbundet med manglende svar (se analysemetode nedenfor). Der er dog ingen kontrol for andre variable, som kan påvirke både svartilbøjelighed, accept af voldtægtsmyter og holdninger til bystanderadfærd. Herunder uddannelsesniveau, stereotype kønsopfattelser, tidligere viktimisering m.m. Da eksempelvis et højere uddannelsesniveau i tidligere forskning har vist sig at være relateret til lavere stereotype forestillinger om seksuelle overgreb, kan vi ikke udelukke, at fremkomsten af voldtægtsmyter i denne undersøgelse er underestimeret. Det vil sige forekomsten af voldtægtsmyter kan eventuelt være højere i populationen som helhed. I forlængelse heraf er det muligt, at nogle respondenter har nedtonet deres egentlige accept af voldtægtsmyter samt opfattede barrierer i forhold til at gribe ind pga. et ønske om at fremstå prosocial og svare på en socialt acceptabel måde. En nyere gennemgang af litteraturen viser dog ikke tegn på, at et såkaldt 'social desireability bias' har en betydelig effekt på målingen af voldtægtsmyter (Thelan & Meadows, 2021). Da det ikke eksplicit kan testes i nærværende studie, tilskyndes det alligevel, at man betragter vores estimater af voldtægtsmyter og eventuelt også bystanderbarrierer som konservative.

2.2. Målingsinstrumenter

Spørgeskemaet, der er anvendt i undersøgelsen, gengives i bilag 2. Spørgsmålene blev udvalgt med henblik på opfyldelse af undersøgelsens formål om at afdække både accept af forskellige voldtægtsmyter og unges bystanderintentioner samt potentielle barrierer hertil.

2.2.1. Voldtægtsmyter

Som tidligere nævnt kan voldtægtsmyter omfatte en bred vifte af holdninger til både voldtægtssituationer, -ofre og -forbrydere. For at dække de mest klassiske voldtægtsmyter omhandlende kvinders ansvar for egen

[3] Til telefonundersøgelsen blev der anvendt en bruttostikprøve på 4.397 registrerede telefonnummer, der hørte til de 10.000 personer inviteret til at deltage i undersøgelsen. Et tilfældigt udsnit på ca. 15 % blev forsøgt kontaktet op til seks gange. Det er desværre ikke muligt at undersøge eventuelle forskelle i de svarfordelinger for online/telefonrespondenter, da de overførte data ikke inkluderer denne variabel. Det, at spørgeskemaet består af lukkede spørgsmål og begrænsede svarkategorier, minimerer dog risikoen for væsentlig forskel i svarmønstre, som følge af hvilken af de to metoder der er brugt (MEGAFON A/S).

viktimisering ("hun var selv ude om det"), minimering af voldtægtsforbryderens skyld ("han gjorde det ikke med vilje"), stereotyper om 'ægte' voldtægtssituationer ("det var ikke en rigtig voldtægt") og tvivl om kvinders motiver til at anmelde voldtægt ("hun lyver"), blev der anvendt en oversat udgave af McMahon og Farmers (2012) opdaterede Illiniois Rape Myth Acceptance Scale (IRMA).

Respondenterne blev bedt om at vurdere, om de var enige eller uenige i 22 udsagn omhandlende voldtægt bedømt på en fempunktsskala, hvor 1= meget enig; 2= enig; 3= hverken enig eller uenig; 4= uenig og 5= meget uenig. For at give så omfattende et billede som muligt rapporterer vi i første omgang svarfordelinger for alle 22 udsagn.

Analyserne, der har til formål at sammenligne voldtægtsmyteaccept på tværs af subskalaer eller subgrupper, er dog kun baseret på de 14 udsagn, der indgår i den for nyligt validerede danske udgave af IRMA-skalaen (IRMA-DK, Skov et al., 2021). Disse 14 items har vist sig at give den bedste statistiske repræsentation af skalaens struktur i en dansk kontekst.[4] For hver respondent blev både en samlet gennemsnitsscore samt fire subskalascorer udregnet fra IRMA-DK-skalaen. Disse scorer skal fortolkes således, at lavere tal indikerer større enighed i voldtægtsmyterne, hvorimod højere tal signalerer større uenighed.

Fordelen ved at bruge IRMA/IRMA-DK-skalaen er, at den er et velkendt og valideret værktøj, der sikrer en vis målingsvaliditet. Den er dog ikke uden svagheder. Eksempelvis tager den udgangspunkt i voldtægt begået af mænd mod kvinder og fanger muligvis ikke nyere og mere nuancerede voldtægtsmyter, der cirkulerer blandt unge (Skov et al., 2021). Myter om voldtægt i parforhold, voldtægtsramtes emotionelle fremtoning og udsagn er eksempelvis fraværende.

En række supplerende spørgsmål målt på samme 5-punktskala blev derfor inkluderet i spørgeskemaet. Herunder to enkelte items om voldtægt i parforhold fra Gerger et al.'s (2007) Acceptance of Modern Myths about Sexual Aggression Scale (AMMSA). Eksempelvis "det kan ikke kaldes voldtægt, når en mand presser sin kvindelige partner til at have sex".

Derudover blev fire spørgsmål med inspiration fra et svensk studie om forståelse for voldtægtsramtes traumereaktioner brugt (Ask, 2010). Dette inkluderer udsagn omhandlende både ofrets emotionelle fremtoning og andre karakteristika i forbindelse med indholdet af deres udsagn om voldtægten. Eksempelvis "hvis en kvinde udtrykker negative følelser (for eksempel gråd), når hun fortæller om en voldtægt, er det generelt en indikation for et mere sandfærdigt udsagn" og "hvis en kvinde fortæller om en voldtægt på en kronologisk og sammenhængende måde, er det generelt en indikation for et mere sandfærdigt udsagn".

I analyserne er de to AMMSA-udsagn behandlet som enkelte items, hvorimod de fire udsagn fra Ask (2010) samles til en enkelt gennemsnitindeksscore[5]. Ligesom IRMA-skalaen indikerer lavere tal en højere accept af voldtægtsmyter.

En vigtig generel bemærkning i forhold til målingen af voldtægtsmyter er, at opfattelsen af, hvad der defineres som 'voldtægt', kan variere betydeligt over tid, kulturer og blandt individer (se for eksempel Pedersen et al., 2020). I overensstemmelse med andre undersøgelser er voldtægt ikke eksplicit defineret i spørgeskemaet. Vores resultater er derfor baseret på respondenternes fortolkning af begrebet, hvilket ikke nødvendigvis afspejler den juridiske definition. Det er formentlig ikke problematisk, da vores interesse netop er at undersøge unges holdninger/opfattelser og ikke forekomsten af voldtægt i sig selv.

---

[4] En konfirmatorisk faktoranalyse (CFA) bekræftede strukturen fra den tidligere validering i den nuværende sample: Chi(71) = 405.76, CFI = .972, RMSEA = .046 [.042, .051], SRMR = .030

[5] Cronbachs alfa = 0.75

2.2.2. Bystanderintentioner og -barrierer

Otte udsagn inspireret af Burn (2009) er blevet brugt til at afdække unge danskeres vurdering af barrierer i forhold til bystanderadfærd og sandsynligheden for, hvorvidt de vil gribe ind under risikosituationer. Sidstnævnte blev defineret i spørgeskemaet som "en situation, hvor du mener, der er risiko for, at nogen begår og/eller bliver udsat for et seksuelt overgreb".

Disse items, der er forenklet og oversat af DKR, inkluderer udsagn, som er baseret på den tidligere beskrevne 5-trinsmodel af Latane og Darley (se ovennævnte tabel 1). Herunder 1) opdagelse som "det kan være svært overhovedet at opdage, at man overværer risikosituationer", 2) identificering af situationen som en risikosituation som "det kan være svært at vurdere, hvad der kendetegner en risikosituation, når man overværer den", 3) at tage ansvar som "det kan være svært at tage stilling til, om jeg bør blande mig, hvis jeg ser en risikosituation" og 4) at beslutte, hvordan man kan hjælpe som "det er svært at vide, hvordan jeg konkret kan gribe ind i en risikosituation, for eksempel "hvad jeg kan sige eller gøre".

Derudover indgår også udsagn vedrørende situationsbestemte indflydelser, der kan påvirke selve handlingen. Eksempelvis med udsagnene "hvis jeg ser en person, jeg ikke kender, være i en risikosituation, vil jeg lade det være op til personens venner eller veninder at gribe ind", og "hvis jeg er til en fest, og jeg ser en person befinde sig i en risikosituation, vil jeg være mindre tilbøjelig til at gribe ind, hvis personen har drukket sig meget fuld". Ligesom spørgsmålene relateret til voldtægtsmyterne blev deltagerne bedt om at tage stilling til udsagnene ved at angive deres enighed på en 5-punktskala fra 1= meget enig til 5= meget uenig.

Derudover blev de unge som nævnt bedt om at vurdere sandsynligheden for, hvorvidt de vil gribe ind, når de ser en risikosituation, hvilket de skulle angive på en skala fra 1= meget sandsynligt til 5= meget usandsynligt. Lave scorer på disse items betegner således hhv. større enighed i barrierer og højere sandsynlighed i forhold til at gribe ind.

Det er vigtigt at fremhæve, at de ovennævnte items ikke giver et udtømmende billede af alle de barrierer, der er blevet identificeret i international forskning (se bl.a. Burn, 2009 og McMahon & Banyard, 2012). Der benyttes yderligere kun et enkelt spørgsmål for hver af de inkluderede barrierer (frem for en valideret skala), hvilket kan udfordre muligheden for at indfange og differentiere forskellige elementer ved bystanderes beslutningsprocesser. Dog baner disse items vejen for en grov måling af flere af de kendte udfordringer, der kan være ved at gribe ind under seksuelle risikosituationer. De giver således et indledende indblik i, hvilke barrierer forebyggende indsatser med fordel kunne rettes mod i en dansk kontekst.

2.2.3. Baggrundsvariable

En række spørgsmål om respondenternes baggrund blev inkluderet til sidst i spørgeskemaet. Herunder køn, alder, højeste uddannelsesniveau og region (se bilag 2 og tabel 3).

2.3. Analysemetode

Datasættet, overleveret af MEGAFON A/S, er blevet renset for delvise besvarelser. Alle analyser er derfor baseret på en stikprøve af 2.202 fuldt ud besvarede spørgeskemaer. For at tage højde for eventuelle skævheder i datamaterialet (foranlediget af manglende besvarelser) og gøre den endelige stikprøve så repræsentativ som muligt er der foretaget en statistisk personvægtning baseret på køn, aldersgruppe og region (se bilag 1). Vægtningen er lavet af MEGAFON A/S ud fra den aktuelle fordeling af Danmarks befolkning og anvendes for alle analyser. Bemærk at højeste igangværende/fuldførte uddannelsesniveau ikke indgår i MEGAFON's vægtning.

Tabel 3. Respondentkarakteristika

	Antal	%
Køn		
Mænd	1145	52,0
Kvinder	1057	48,0
Aldersgruppe		
16-20	686	31,2
21-24	751	34,1
25-30	765	34,7
Højeste uddannelse		
Grundskole	283	12,9
Gymnasie/erhvervsuddannelse	978	44,4
Videregående uddannelse	833	37,8
Andet/vil ikke oplyse	108	4,9
Region		
Hovedstaden	764	34,7
Sjælland	259	11,8
Syddanmark	437	19,9
Midtjylland	523	23,8
Nordjylland	218	9,9

Note: N= 2.202

Som det fremgår af tabel 3, består stikprøven af relativt højtuddannede respondenter, hvilket som tidligere nævnt kan føre til en underestimering af voldtægtsmyter.

Vi bruger en række analysemetoder til at afdække unges myteaccept og holdninger til bystanderadfærd. For at give et omfattende deskriptivt billede præsenteres der aktuelle svarfordelinger for alle inkluderede udsagn i grafisk format. Dette giver mulighed for at undersøge unges holdninger til specifikke udsagn, som myteaccepten vurderes på. For at undersøge, hvorvidt der er forskelle i myteaccept og bystanderholdninger på tværs af køn, alder, uddannelsesniveau og region, foretages der dog mere overordnede sammenligninger baseret på gennemsnitlige IRMA-DK- og bystanderscorer. Endelig undersøges specifikke sammenhænge mellem enighed i myterne og i de respektive bystanderudsagn ved hjælp af en række korrelationsanalyser. For at vurdere om sådanne forskelle og korrelationer skal betragtes som tilfældige, eller om de signalerer reelle effekter, anvendes der forskellige statistiske tests.[6] Alle statistiske notationer angives i fodnoter i forsøget på at øge læsevenligheden.

[6] For at vurdere et resultat som signifikant bruger vi den alment accepterede standard, at der er under 5 % chance for, at forskelle/sammenhænge skyldes tilfældigheder ($p<.05$). Fordi vurderingen af statistisk signifikans påvirkes af antal observationer (hvor meget små effekter kan være statistik signifikante i store stikprøver), rapporterer vi også effektstørrelser. IRMA-scorer og bystandermålinger behandles som kontinuerlige for alle analyser og testes ved brug af for eksempel t-tests, ANOVA og Pearson's *r*. Supplerende analyser, der behandler variablerne som ordinale, peger på lignende mønstre.

3. Resultater

Nedenfor uddyber vi resultaterne i tre dele. Første del omhandler unges voldtægtsmyter og dertilhørende gruppeforskelle. I anden del præsenteres analyser af bystanderintentioner og -barrierer for forskellige grupper. Endeligt omfatter tredje del en gennemgang af sammenhænge mellem unges myteaccept og holdninger til bystanderadfærd.

3.1. Voldtægtsmyter

Figur 1 viser en oversigt over svarfordelingen for alle de inkluderede voldtægtsmytespørgsmål.[7] I de fleste tilfælde angav respondenterne, at de var uenige/meget uenige i myterne. Der var dog en betydelig andel, der gav udtryk for enighed i en række udsagn. Herunder særligt IRMA-kategorierne "han gjorde det ikke med vilje", og "hun lyver" samt forskellige indikatorer relateret til emotionel fremtoning og kvinders troværdighed. Derudover skal det nævnes, at der blandt respondenterne var et udtryk for markant ambivalens og tvivl, da de ved mange af spørgsmålene angav, at de hverken var enige eller uenige i udsagnene.

3.1.1. IRMA-udsagn

Med hensyn til mange af de klassiske voldtægtsmyter, der eksplicit placerer skylden på kvinden ("hun var selv ude om det") er det positivt, at kun 5 % eller færre var enige/meget enige i de udsagn, hvor en kvindes alkoholindtagelse, udfordrende påklædning og beslutning om at gå alene med en mand, anses som skyldfaktorer. Der var dog to bemærkelsesværdige undtagelser. For det første var næsten en fjerdedel af respondenterne enige/meget enige i, at hvis en kvinde opfører sig billigt, vil hun med tiden havne i problemer. Dernæst var hele 45 % af de unge enige/meget enige i, at en kvinde ikke bør blive overrasket, hvis hun tager initiativ til at kysse og "hooke" op, og manden derfor antager, at hun vil have sex.

I forbindelse med de myter, som minimerer voldtægtsforbryderes ansvar ("han gjorde det ikke med vilje") var mellem 23 % og 28 % enige/meget enige i, at voldtægt kan anses som resultatet af mænds stærke og ustyrlige trang til sex. Derudover var ca. en femtedel enige i, at mænd, hvis de for eksempel er fulde, kan komme til at tvinge kvinder til sex, uden at det er intentionelt.

Der var relativt få respondenter, som gav udtryk for enighed i de voldtægtsmyter, som relaterer sig til den stereotype forventning om, hvordan en "rigtig" voldtægt udspiller sig ("det var ikke en rigtig voldtægt"). For eksempel at det ikke kan kaldes for voldtægt, hvis ikke ofret kæmper imod (5 %) eller har blå mærker (3 %).

[7] Udsagn markeret med * indgår i den validerede IRMA-DK-skala (Skov et al., 2021). Da procenterne er afrundede, har nogle af søjlerne ikke en sum på 100%.

Figur 1. Svarfordeling for voldtægtsmyteudsagn. Procent.

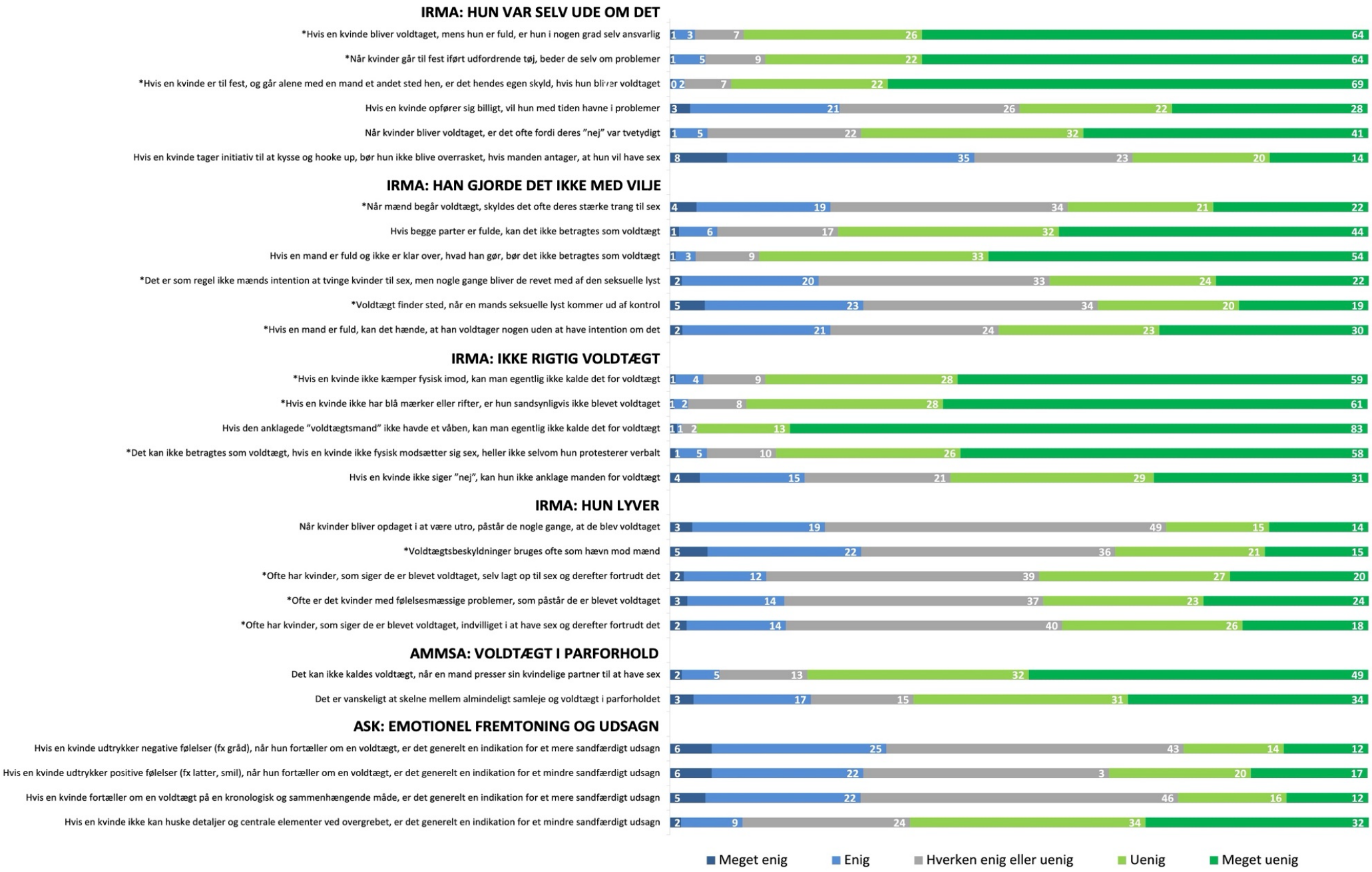

Modsat var der en betydelig andel (19 %), der var enige/meget enige i, at hvis en kvinde ikke siger 'nej', kan hun ikke anklage manden for voldtægt. I relation til den samtykkebaserede voldtægtslovgivning[8], der trådte i kraft i samme måned, som disse data blev indsamlet, er dette et bemærkelsesværdigt fund. Selvom lovændringen fik massiv medieopmærksomhed gennem hele dataindsamlingsperioden, var næsten 20 % af de unge alligevel enige i, at kvinden aktivt skal sige nej, før der er tale om voldtægt. Dette er i uoverensstemmelse med den nye lovgivning, som lægger vægt på begge parters samtykke frem for ofrets pligt til at sige fra (Jensen & Baumbach, 2021).

Yderligere udviste respondenterne også en relativ høj grad af enighed i de udsagn, der sætter spørgsmålstegn ved kvinders motiver for anmeldelse ("hun lyver"). Eksempelvis at voldtægtsbeskyldninger ofte bruges som hævn mod mænd (27 %), og at kvinder ofte siger, at de er blevet voldtaget, når de først har indvilliget i at have sex for derefter at fortryde det (17 %).

Vender man blikket mod respondenternes gennemsnitlige scorer på den validerede 14-item IRMA-DK-skala, fremgår det af figur 2, at gennemsnittet for hele stikprøven er 3,8 ud af fem. Dette svarer til kategorien 'hverken enig eller uenig' med hældning mod 'uenig'.

Figur 2. Voldtægtsmytescorer. Gennemsnit.

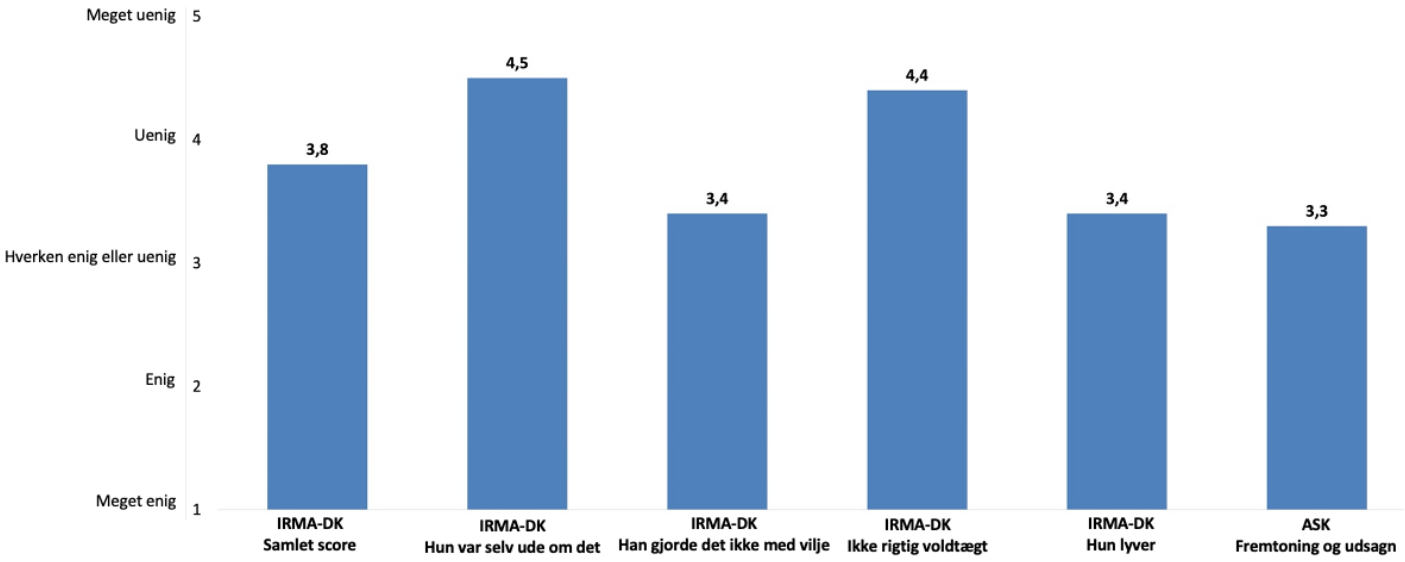

[8] Lov 2208/2020.

Yderligere fremgår det af figur 2, at der var variation i svarene på tværs af subskalaerne. Som beskrevet ovenfor udtrykte respondenterne større uenighed i myterne under kategorierne "hun var selv ude om det" og "det var ikke rigtig voldtægt". Der var til sammenligning lidt større enighed/ambivalens i forhold til kategorierne "han gjorde det ikke med vilje" og "hun lyver".

Selvom disse tal ikke giver et indtryk af, at der er en høj grad af myteaccept blandt respondenterne, skal det understreges, at der alligevel er en lille andel af unge, der giver udtryk for enighed i meget bekymrende holdninger om voldtægtsofre, gerningspersoner og dertilhørende situationer. Der var for eksempel 170 respondenter (7 %) i denne undersøgelse, der havde en samlet IRMA-DK-score på under tre. Det vil sige unge, som var overvejende enige/meget enige i voldtægtsmyterne.

3.1.2. Voldtægt i parforhold

Udover IRMA-skalaen blev respondenterne præsenteret for to udsagn fra AMMSA-skalaen omhandlende voldtægt i parforhold. Her var én ud af fem respondenter enige/meget enige i, at det kan være vanskeligt at skelne mellem almindeligt samleje og voldtægt i parforhold. Som det eksempelvis fremgår af figur 1, svarede lidt over 7 %, at de var enige/meget enige i, at det ikke kan kaldes voldtægt, når en mand presser sin partner til at have sex. Selvom dette estimat ikke lyder højt, er det alligevel opsigtsvækkende taget i betragtning af, at ca. 40 % af tilkendegivende voldtægter eller forsøg herpå bliver begået af ofrets nuværende eller tidligere partner (Pedersen et al., 2020).

3.1.3. Ofres emotionelle fremtoning og voldtægtsudsagnenes karakteristika

Endvidere vurderede respondenterne deres enighed i fire myter omhandlende ofres emotionelle fremtoning og karakteristika ved voldtægtsudsagn. Som tidligere nævnt er der efterhånden en del litteratur, der modsiger den udbredte misforståelse, at der skulle være en "korrekt" måde at reagere på som voldtægtsoffer. Opfylder ofre ikke stereotype forventninger om, hvordan man bør reagere, kan det alligevel påvirke fortolkningen af troværdigheden ved deres udsagn (Hansen et al., 2021; Nitschke et al., 2019; Skov & van Mastrigt, 2021). Som det fremgår af figur 1, gav en stor del af de unge udtryk for enighed i den fejlagtige overbevisning, at en kvindes emotionelle fremtoning samt specifikke karakteristika ved indholdet af hendes voldtægtsudsagn er tegn på (u)sandfærdighed. For eksempel var 30 % af respondenterne enige i, at negative følelser som gråd samt kronologiske og sammenhængende fortællinger (27 %) generelt er et udtryk for et mere sandfærdigt udsagn. Modsat blev latter og smil set som en indikation på et mindre sandfærdigt udsagn blandt 28 % af respondenterne.

I figur 2 blev den højest gennemsnitlige myteaccept observeret for indekset, der måler førnævnte udsagn. Her fremgår et gennemsnit på 3,3 og hele 677 (31 %) af respondenterne havde en samlet indeksscore, der svarede til 'enig' eller 'meget enig'. Disse resultater understreger vigtigheden ved at formidle viden om den brede vifte og alsidighed af traumereaktioner, som er forventelige at opleve under og efter et seksuelt overgreb. Ikke mindst da disse myter kan have stor betydning for, hvordan forurettede bliver mødt af de personer, de vælger at fortælle om overgrebet til (Hansen & Hansen, 2021).

3.1.4. Forskelle ved køn, alder, uddannelsesniveau og region

I figur 3 nedenfor fremgår det, hvordan de forskellige IRMA-DK-scorer fordeler sig på tværs af køn, alder, uddannelsesniveau og region.

I gennemsnit gav kvinder udtryk for en signifikant større uenighed i voldtægtsmyterne sammenlignet med mænd. Dette mønster var gennemgående for alle IRMA-skalaerne samt

Figur 3. Samlede IRMA-DK-scorer ved køn, alder, uddannelsesniveau og region. Gennemsnit.

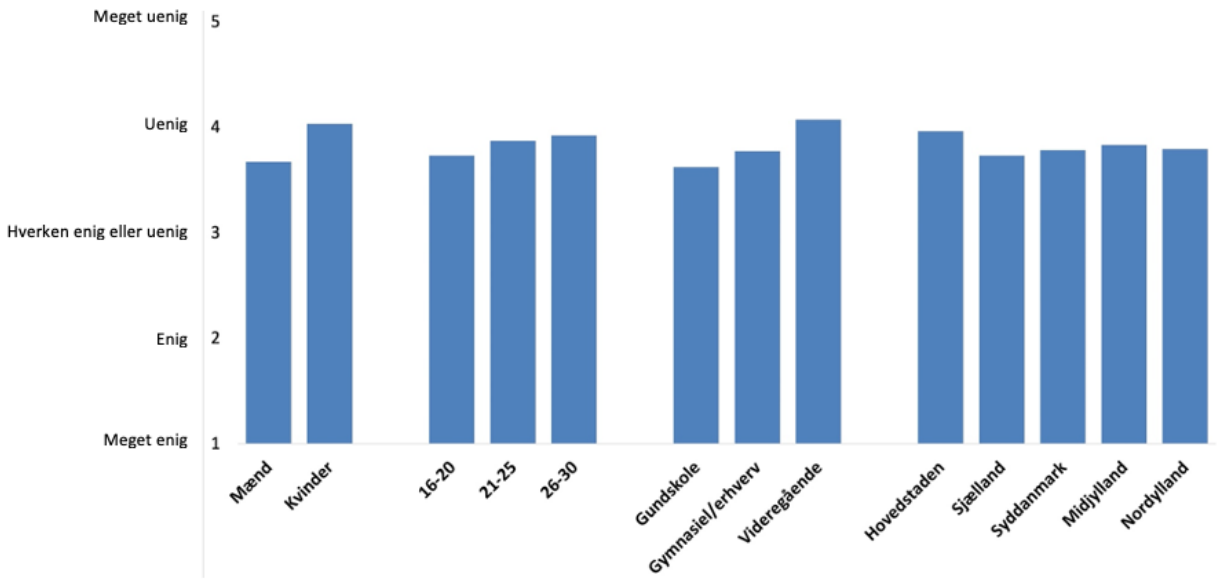

ved udsagnene relateret til voldtægt i parforhold og ofres emotionelle fremtoning og udsagnskarakteristika. Overordnet var der tale om en moderat effekt af køn på myteaccept.[9] Særligt var der markante kønsforskelle i svarfordelingen af flere udsagn, der minimerede mandens ansvar for seksuelle overgreb, og som satte spørgsmålstegn ved kvinders troværdighed. Eksempelvis angav en større andel mænd (26 %) end kvinder (16 %), at de var enige/meget enige i, at "det er som regel ikke mænds intention at tvinge kvinder til sex, men nogle gange bliver de revet med af den seksuelle lyst". Mere end dobbelt så mange mænd end kvinder (23 % vs. 10 %) svarede endvidere, at de var enige/meget enige i udsagnet "ofte har kvinder, som siger, de er blevet voldtaget, indvilliget i at have sex og derefter fortrudt det". Det er derudover påfaldende, at 77 % af de overnævnte 170 respondenter, som var overvejende enige/meget enige i udsagnene, var mænd.

Signifikante, men mindre aldersforskelle i myteaccept, var også fremtrædende. De 16-20-årige var overordnet set i højere grad enige i voldtægtsmyterne sammenlignet med både de 21-25- og 26-30-årige.[10] Eksempelvis var der flere blandt de 16-20-årige end de 26-30-årige, der var enige/meget enige i påstanden, at "hvis en kvinde udtrykker positive følelser (for eksempel latter, smil), når hun fortæller om en voldtægt", er det generelt en indikation for et mindre sandfærdigt udsagn (32 % vs. 24 %). Der var dog ikke systematiske forskelle mellem de 21-25- og 26-30-årige på de fleste parametre. Dette resultat peger på det potentielt vigtige ved at skelne mellem unge (16-20 år) og unge voksne (21-30 år) i forbindelse med udviklingen af forebyggende indsatser.

Ser vi dernæst på relationen mellem RMA og uddannelsesniveau, viser figur 3, at i takt med at uddannelsesniveauet stiger, jo mere stiger uenigheden i voldtægtsmyteaccept også.[11] Denne tendens er i overensstemmelse med fund fra international forskning (Anderson et al.,

[9] Alle skalaer $p<,05$. Cohen's d =,56-,84. *Cramer's V* =,07-,20

[10] Alle skalaer $p<,05$. ω^2= ,001-,02.

[11] $p<.001$. ω^2= ,08

1997; Navarro & Tewksbury, 2017; Suarez & Gadalla, 2010). Det er dog vigtigt at pointere, at de øvrige resultater i undersøgelsen ikke er vægtet efter uddannelsesniveau, hvorfor der er behov for flere danske undersøgelser til at bekræfte forholdet.

Endelig peger figur 3 på eksistensen af mindre regionale forskelle i det overordnede gennemsnit på IRMA-skalaen. Respondenter fra Region Hovedstaden udtrykte i lidt større grad uenighed i voldtægtsudsagnene sammenlignet med respondenter fra de andre fire regioner (som dog ikke adskilte sig fra hinanden).[12] Forskellene er dog relativt små. Det billede, der tegner sig i forhold til unges accept af voldtægtsmyter, kan derfor i høj grad anses som værende landsdækkende.

Det, at både det mandlige køn og en ung alder, har en så gennemgående sammenhæng med højere myteaccept, rejser spørgsmålet om, hvordan køn og alder eventuelt spiller sammen, og hvorvidt unge mænd især bør være et kriminalpræventivt fokus.

En sammenligning af henholdsvis unge mænd (16-20 år), unge kvinder (16-20 år), unge voksne mænd (21-30 år) og unge voksne kvinder (21-30 år) fremhæver et konsekvent billede (se figur 4).

På tværs af skalaerne udtrykker unge mænd generelt set mest enighed i voldtægtsmyterne, efterfulgt af unge voksne mænd og dernæst kvinder i alle aldre.[13] De observerede forskelle var signifikante for unge mænd sammenlignet med både unge voksne mænd og kvinder i begge aldersgrupper. Der blev dog ikke fundet en statistisk signifikant forskel mellem unge kvinder og unge voksne kvinder, da begge aldersgrupper gennemgående gav udtryk for en høj uenighed i voldtægtsmyter.

Vender vi blikket mod myter omhandlede voldtægt i parforhold, ses der et lignende mønster. Der var eksempelvis 12 % af unge mænd på 16-20 år, som var enige/meget enige i AMMSA-udsagnet "det kan ikke kaldes voldtægt, når en mand presser sin kvindelige partner til sex", sammenlignet med kun 5 % af unge voksne kvinder i alderen 21-30 år.

Figur 4. IRMA-DK- og ASK-scorer ved alder og køn. Gennemsnit.

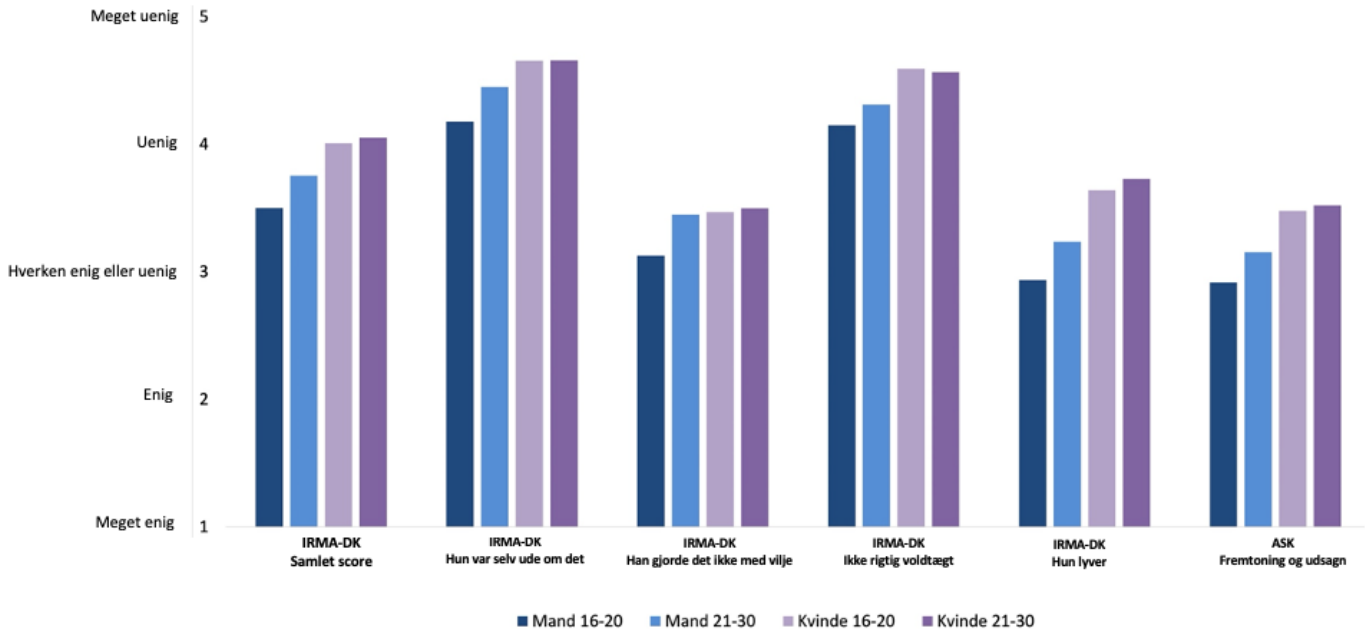

[12] $p<.001$. $\omega^2= ,02$

[13] Alle skalaer, $p<.001$, $\omega^2= ,01-,12$

Disse resultater belyser overordnet set, at selvrapporteret accept af voldtægtsmyter er relativt lav blandt de fleste unge. I kriminalpræventivt øjemed kunne det dog være relevant at målrette tiltag mod nedbrydelsen af en række bestemte myter. Især dem holdt af unge mænd (se eksempler i boks 1).

Boks 1. Voldtægtsmyter blandt unge mænd

Mindst en tredjedel af unge mænd fra 16-20 år er enige/meget enige i at:	
46%	Voldtægtsbeskyldninger ofte bruges som hævn mod mænd
33%	Voldtægt finder sted, når en mands seksuelle lyst kommer ud af kontrol
33%	Hvis en mand er fuld, kan det hænde, at han voldtager nogen uden at have intention om det
43%	Hvis en kvinde udtrykker negative følelser (fx gråd), når hun fortæller om en voldtægt, er det generelt en indikation for et mere sandfærdigt udsagn

3.2. Bystanderadfærd

3.2.1. Intentionen om at gribe ind

Nærværende undersøgelse viser et mønster, som også gør sig gældende i international forskning. At der generelt set eksisterer en stor velvillighed til at ville gribe ind og hjælpe i situationer med seksuelle overgreb (Burn, 2009; McMahon & Banyard, 2012). Mere specifikt angiver hele 78 % af de unge, at de finder det sandsynligt/meget sandsynligt, at de vil gribe ind, hvis de ser en risikosituation (se figur 5).

Figur 5. Sandsynlighed for at gribe ind. Procent.

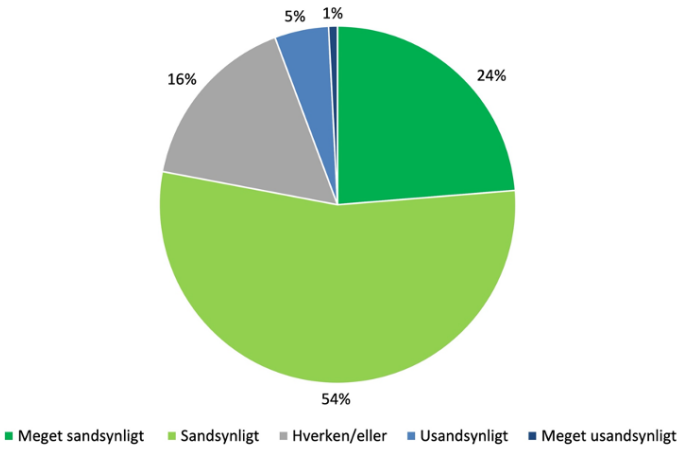

3.2.2. Barrierer i forhold til bystanderadfærd

På trods af at der gennemgående er et udtryk for gode intentioner, eksisterer der en række barrierer, som kan virke hæmmende for bystanderadfærd (se figur 6). En betragtelig andel af respondenterne tilkendegiver eksistensen af de samme barrierer, som fremhæves i international forskning (Burn, 2009).

Over halvdelen (52 %) angiver eksempelvis, at de er enige/meget enige i, at det kan være svært at opdage risikosituationer (trin 1), og at det kan være problematisk at vide, hvad der kendetegner disse (57 %, trin 2). Derudover oplever mange unge, at det kan være svært at vide, både om de bør blande sig (47 %, trin 3), men også hvordan de konkret kan gribe ind (58 %, trin 4). Endeligt er mange enige/meget enige i, at der er en del barrierer forbundet med handlingen i sig selv (trin 5). Herunder frygten for at skabe en akavet eller pinlig situation (31 %). 13 % af respondenterne angiver ydermere, at de er enige/meget enige i, at de vil være mindre tilbøjelige til at gribe ind, hvis ofret har drukket sig meget fuld, og 15 % svarer, at de vil lade det være op til parternes venner eller veninder at gribe ind, hvis de ikke kender personerne, som befinder sig i risikosituationen.

Figur 6. Svarfordeling for bystanderudsagn. Procent.

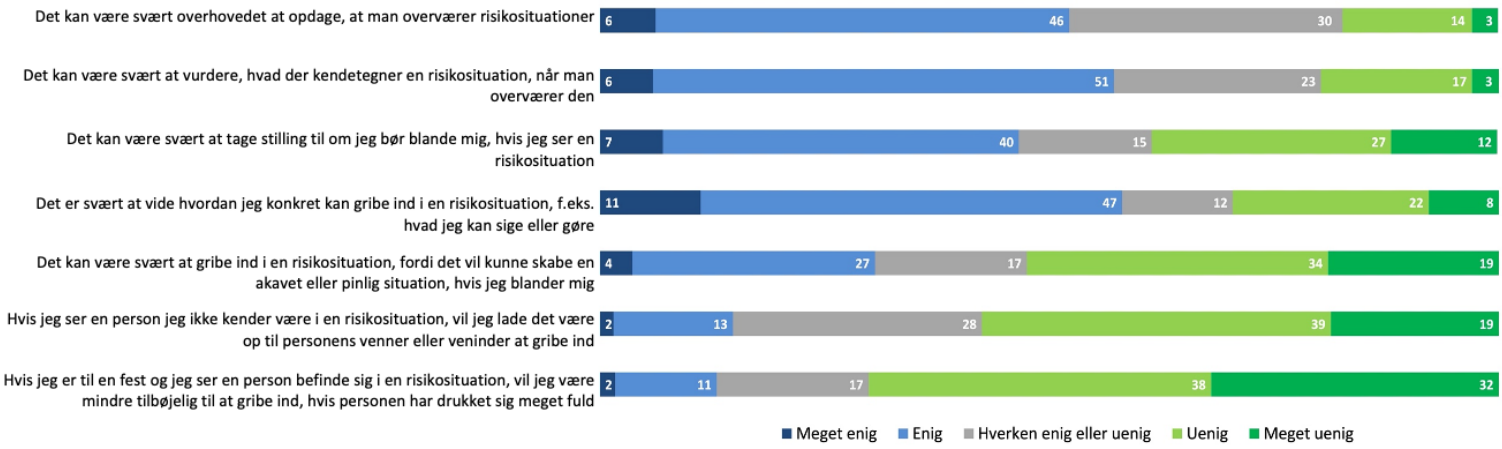

3.2.3 Forskelle ved køn, alder, uddannelsesniveau og region

Der er færre og mindre gruppeforskelle at spore i forbindelse med holdninger til bystanderadfærd sammenlignet med dem fundet ved unges myteaccept (se figur 7). Her er det primært kønsforskelle, der viser sig at være fremtrædende.[14] Overordnet set er det dog åbenlyst, at både unge mænd som kvinder vurderer, at det er sandsynligt, at de vil gribe ind i risikosituationer, men at de samtidig mangler viden og færdigheder til at blande sig.

Signifikant flere kvinder (80 %) end mænd (76 %) svarede, at det er sandsynligt/meget sandsynligt, at de vil gribe ind, hvis de ser en risikosituation.[15] En mulig forklaring på, hvorfor kvinder angiver en større intention om at gribe ind, kan være, at de i mindre grad end mænd oplever barriererne. I forbindelse med at opdage risikosituationer var der eksempelvis signifikant flere mænd (56 %) end kvinder (48 %), der angav enighed/meget enighed i, at dette er svært.

Derudover svarede flere mænd end kvinder, at de var enige/meget enige i, at det kan være svært at gribe ind på grund af frygten for at skabe en pinlig situation (33 % vs. 28 %), hvis ofret er fremmed (19 % vs. 10 %) eller er alkoholpåvirket (17 % vs. 9 %). I overensstemmelse med tidligere forskning (Burn, 2009) svarede flere kvinder (62 %) end mænd (54 %) derimod, at de er enige/meget enige i, at det er svært at vide, hvordan de konkret kan gribe ind.[16]

Foruden forskelle i køn blev der ikke fundet signifikante forskelle i gennemsnitlige svar på bystanderudsagnene på tværs af alder, uddannelsesniveau eller region.[17] Dog skal det nævnes, at en sammenligning af de sammensatte køn- og aldersgrupper viste et par interessante forskelle (se figur 7). Sammenlignet med både unge mænd i alderen 16-20 år og unge voksne mænd på 21-30 år var unge kvinder på 16-20 år signifikant mere enige i, at det er svært at vide, hvordan

[14] Som tidligere nævnt er bystandermålingerne relativt grove. Om manglende gruppeforskelle skyldes en begrænset målingssensitivitet eller reelle ligheder på tværs af subgrupperne, kan desværre ikke afklares i disse data.
[15] $p<,01$, Cohen's d= 0,82
[16] Alle $p<,05$, Cohen's d= ,91-1,2
[17] På nær en enkelt forskel mellem region Hovedstaden og Midtjylland, hvor unge fra Midtjylland var marginalt mere enige i, at de vil være mindre tilbøjelige til at gribe ind, hvis ofret har drukket sig meget fuld, $p<,05$, $\omega^2=,004$.

Figur 7. Bystanderudsagn ved alder og køn. Gennemsnit.

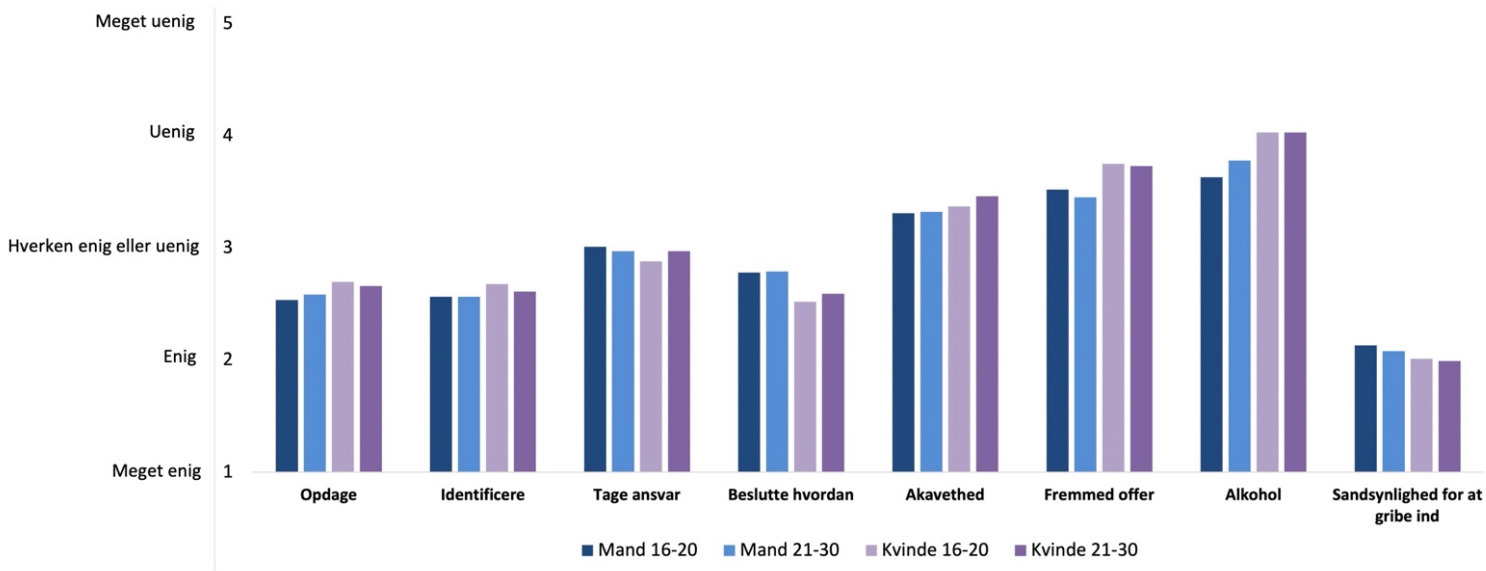

man konkret kan gribe ind (trin 4).[18] Der var dog hverken signifikante forskelle mellem unge mænd og voksne mænd eller mellem kvinder i de to aldersgrupper. Den eneste anden signifikante forskel var, at unge mænd og unge voksne mænd udtrykte større gennemsnitlig enighed i, at de vil lade det være op til den fremmedes venner eller veninder at gribe ind, og at de vil være mindre tilbøjelige til at gribe ind, hvis ofret er fuld sammenlignet med kvinder i begge aldersgrupper.[19]

Samlet set peger ovenstående resultater på, at forskellene er drevet af køn snarere end alder.

3.3. Sammenhæng mellem myteaccept og bystanderadfærd

Som tidligere nævnt har flere studier fundet en sammenhæng mellem myteaccept og holdninger til bystanderadfærd.

Det antages eksempelvis, at stereotype holdninger til voldtægt kan mindske sandsynligheden for at handle i en risikosituation ved bl.a. at påvirke vurderingen af offerets værdighed (Burn, 2009; Loewenstein & Small, 2007; Whatley, 2005). Muligheden for at teste dette er begrænset i nærværende undersøgelse grundet manglen på en valideret bystanderskala. Vi har dog foretaget en række simple korrelationsanalyser mellem unges samlede IRMA-DK-score og deres svar på de inkluderede bystanderspørgsmål.

Disse fremhæver en række statistisk signifikante om end små sammenhænge. Som det fremgår af tabel 4, er der generelt en positiv relation mellem enighed i voldtægtsmyter og enighed i vurderingen af barrierer (især når det gælder situationer med alkohol, fremmede ofre og frygt for akavethed). Der er til gengæld en negativ relation mellem myteaccept og selvrapporteret sandsynlighed for at gribe ind. Det vil sige de unge, der har flest stereotype holdninger til voldtægt, både angiver at være mere hæmmede af barrierer og finder det mindre sandsynligt, at de vil gribe ind under risikosituationer.

[18] $p<.05$, $\omega^2= ,01$

[19] $p<.05$, $\omega^2= ,01-,02$

Tabel 4. Sammenhæng mellem samlet IRMA-DK-score og bystanderudsagn.

	Opdage	Identificere	Tage ansvar	Beslutte hvordan	Akavethed	Fremmed offer	Alkohol	Sandsynlighed for at gribe ind
IRMA-DK	,15**	,15**	,15**	,05*	,22**	,24**	,39**	-.14**

Note: Pearson korrelationskoefficient **p<.01, *p<.05. N= 2.202.

Dette mønster er gennemgående for både mænd og kvinder og på tværs af alder. Dog med varierende effektstørrelser og signifikans. Der er i alle tilfælde tale om relativt små korrelationer, hvilket peger i retning af, at der også er andre vigtige (ikke-målte) faktorer, som kan have en indflydelse på unges bystanderadfærd.

4. Konklusioner og implikationer for praksis

Nærværende rapport har haft til formål at bidrage med ny viden om tilstedeværelsen af og mønstre i unges accept af voldtægtsmyter samt deres intentioner og hindringer for at gribe ind i seksuelle risikosituationer.

4.1. Hovedfund

Undersøgelsens vigtigste fund kan opsummeres som følgende:

4.1.1. Unges accept af voldtægtsmyter

- De unge, der deltog i undersøgelsen, har i gennemsnit en lav selvrapporteret accept af voldtægtsmyter.
- Der er meget få, der giver udtryk for enighed i klassiske myter, der eksplicit beskylder kvinden for hendes egen viktimisering ("hun var selv ude om det"), eksempelvis grundet kvindens påklædning eller alkoholindtagelse.
- Der er ligeledes overvejende uenighed i myterne, der sætter spørgsmålstegn ved overgreb, der ikke passer ind i de stereotype forestillinger om, hvordan en voldtægt typisk udspiller sig. For eksempel hvis det ikke udmunder i blå mærker og rifter, er det ikke en rigtig voldtægt. I uoverensstemmelse med den nye samtykkebaserede lovgivning angav næsten en femtedel af respondenterne dog enighed i, at kvinder aktivt skal sige nej, før der er tale om voldtægt.
- Et betydeligt mindretal giver udtryk for en række bekymrende forestillinger relateret til mænds ustyrlige trang til sex ("han gjorde det ikke med vilje"), kvinders troværdighed ("hun lyver") og vurderinger af ofres emotionelle fremtoning og karakteristika ved deres voldtægtsudsagn.
- Der er tegn på markant ambivalens og tvivl i forbindelse med flere voldtægtsmyter, hvor mange unge angav, at de hverken var enige eller uenige i udsagnene.
- Ligesom i international forskning var der gennemsnitligt flere mænd end kvinder, flere unge mellem 16-20 år og flere lavt uddannede, som udtrykte enighed i voldtægtsmyterne på tværs af alle skalaer. Disse forskelle var statistisk signifikante, men imidlertid små.

4.1.2. Bystanderintentioner og -barrierer

- Respondenterne angiver, at det er meget sandsynligt, at de vil gribe ind og hjælpe, hvis de ser en seksuel risikosituation. Det er i overensstemmelse med international forskning, der også viser, at folk generelt har gode bystanderintentioner.
- En betragtelig andel unge tilkendegiver dog eksistensen af de samme barrierer i forhold til bystanderadfærd, som fremhæves i international forskning. Herunder angiver over halvdelen af de unge på tværs af køn, alder, uddannelse og region, at det kan være svært at opdage, om man overværer en risikosituation, at det kan være problematisk at vide, hvad der kendetegner en risikosituation, og det er svært at vide, hvordan man helt konkret kan gribe ind.

4.1.3. Sammenhæng mellem myteaccept og bystanderadfærd

- Undersøgelsen fandt en række statistiske, men små signifikante sammenhænge mellem unges myteaccept og deres holdninger til bystanderadfærd og -barrierer.
- De unge, som har flest stereotype holdninger om voldtægt, er både mere

hæmmede af barrierer i forhold til at gribe ind og finder det mindre sandsynligt, at de vil gribe ind, hvis de er vidne til en risikosituation.

4.2. Forbehold og begrænsninger

Ovennævnte fund er et væsentligt bidrag til og forbedring af en ellers hidtil begrænset forståelse af danske unges myteaccept og holdninger om tilskuerintervention. Nærværende rapports resultater skal dog fortolkes med forbehold for nogle begrænsninger.

For det første er der sandsynligvis flere myter og barrierer i forhold til bystanderadfærd, som ikke måles i denne undersøgelse. En prioritering for fremtidigt arbejde bør være at identificere andre stereotype holdninger, som forebyggelsesindsatser med fordel, kan adressere.

Dernæst er det værd at bemærke, at denne undersøgelse udelukkende har undersøgt selvrapporterede bystanderholdninger og -intentioner, hvorfor faktisk tilskueradfærd ikke indfanges. Som tidligere nævnt er det også vigtigt at understrege, at en lav svarprocent samt deltageres eventuelle ønsker om at angive socialt acceptable svar kan have ført til en underestimering af den aktuelle myteaccept. Dette kan begrænse undersøgelsens generaliserbarhed. Lignende undersøgelser blandt unge, hvor en højere svarprocent kan opnås, er derfor ønskelige.

Det vil også være fordelagtigt at udføre tilsvarende kortlægninger i andre befolkningsgrupper for at klargøre, om samme myter og holdninger gør sig gældende for eksempel hos ældre.

4.3. Forebyggelses-implikationer

I overensstemmelse med international forskning peger denne undersøgelse på, at der er kriminalpræventive potentialer i at udvikle forebyggelsesstrategier, hvor skæve voldtægtsopfattelser korrigeres, og hvor unge modtager hjælp og redskaber til at håndtere specifikke barrierer i forhold til bystanderadfærd. Med dette in mente skitserer vi nedenfor nogle opmærksomhedspunkter i forbindelse med den fremtidige udvikling, målretning og evaluering af sådanne indsatser i en dansk kontekst.

4.3.1. Udvikling af evidensbaserede tiltag

Kombineret med viden fra international forskning peger undersøgelsens resultater på mulige temaer, som kan være vigtige at inddrage i udviklingen af nye mytepunkteringer og bystandertiltag. Som beskrevet ovenfor var nogle voldtægtsmyter mere udbredte blandt respondenterne end andre. Fordelingen af unges svar kan dermed belyse, hvilke myter der bør fokuseres på i en forebyggende sammenhæng.

Det vurderes særligt vigtigt, at stereotype holdninger relateret til gerningspersoners ansvar og ofres troværdighed ikke går uimodsagt. At mange unge svarede, at de hverken var enige eller uenige i flere af myterne omhandlende ofres emotionelle fremtoning og voldtægtsudsagn, kan endvidere tyde på et behov for undervisning i for eksempel traumereaktioner i forbindelse med seksuelle overgreb.

Punktering af voldtægtsmyter kan med fordel integreres i forebyggelsesprogrammer målrettet promoveringen af bystanderadfærd (Jozkowski et al., 2021). Vores resultater bekræfter, at barrierer knyttet til de fem trin i Latane og Darleys bystandermodel også gør sig gældende herhjemme. Det er derfor vigtigt, at unge får de nødvendige redskaber til både

at opdage og fortolke seksuelle risikosituationer og bliver oplyst om konkrete handlingsmuligheder.

I udviklingen af konkrete danske indsatser bør man inddrage evidensbaserede forebyggelsesstrategier og interventionsmetoder. Det er i denne sammenhæng vigtigt, at bystanderprogrammerne er teoretisk funderede og indbefatter dokumenterede tilgange baseret på for eksempel social indlæring, modellering af adfærd, normdannelse m.m. (McMahon, 2010; Mazar, 2019; Bell et al., 2019). Tidligere litteratur (Storer et al., 2016) påpeger yderligere, at man bør efterstræbe en helhedsorienteret tilgang. En sådan tilgang skal både adressere individuelle holdninger såsom voldtægtsmyter og situationsbetingede faktorer, herunder gruppepres og tvetydighed, som kan være til stede under seksuelle risikosituationer. Det vil formodentligt fremme de bedste forudsætninger for, at unge vil være i stand til at anvende de lærte forebyggelsesstrategier i praksis.

Danske indsatser kan med fordel lade sig inspirere af internationale evidensbaserede programmer såsom Bringing in the Bystander (BiTB) og Green Dot eller nogle af de andre dokumenterede tilgange beskrevet af Bell og kollegaer (2019). Disse bør dog udvikles med udgangspunkt i en dansk kontekst (Bramsen, 2012) og suppleres med den nyeste evidens vedrørende ideel varighed og online- vs. in vivo-implementering (Bell et al., 2019; Hudspith et al., 2021).

4.3.2. Målretning

Førnævnte resultater giver også nogle forskningsbaserede indikationer på, hvilke grupper oplysnings- og forebyggelsesindsatser særligt bør målrettes. I forhold til mytepunktering peger disse fund især - men ikke udelukkende - på unge mænd som en særlig relevant målgruppe. Det, at mænds høje myteaccept i tidligere studier har vist sig at være forbundet med en øget forekomst af seksuel vold, bakker yderligere op om dette kriminalpræventive fokus (Trottier et al., 2021). Vigtigheden af også at adressere stereotype holdninger blandt unge kvinder bør dog ikke undervurderes. Nogle kvinder i denne undersøgelse var for eksempel enige i en række myter, der potentielt kan have betydning for deres viktimiseringsrisiko, anmeldelsestilbøjelighed og bedring efter seksuelle overgreb (Skov & van Mastrigt, 2021).

I denne undersøgelse havde unge i alle aldre nogle skæve opfattelser om voldtægt. Disse var dog mest fremtrædende blandt de 16-20-årige, hvormed forebyggelsesindsatser i første omgang med fordel kan målrettes de yngste og eventuelt forankres i ungdomsuddannelserne. Endnu tidligere forebyggende tiltag kunne yderligere være med til at udfordre uhensigtsmæssige holdninger eller fælles misforståelser, før de fleste unge befinder sig i potentielle seksuelle risikosituationer (Bramsen, 2012).

I forhold til bystanderadfærd tyder analyserne på et fælles behov for bedre viden om særlige markører ved seksuelle overgreb og konkrete redskaber til at gribe ind. Dette behov ses på tværs af køn, alder, uddannelsesniveau og region. De små kønsforskelle observeret i undersøgelsen indikerer dog, at hhv. mænd og kvinder oplever nogle barrierer i højere grad. I tråd med tidligere forskning angav kvinder eksempelvis, at det især kan være svært at vide, hvad man kan sige eller gøre for at hjælpe.

Selvom disse resultater giver nogle bud på potentielle målretningsovervejelser, er det vigtigt at understrege, at mange af de observerede gruppeforskelle i både myteaccept og bystanderholdninger var små. Det taler som udgangspunkt for en bred målretning af forebyggende indsatser. Yderligere afdækning af unges behov og motivation i forbindelse med sådanne tiltag samt afklaring af eventuelle gruppeforskelle er afgørende for at sikre den mest effektive forebyggelse og prioritering af ressourcer.

4.3.2. Evaluering og monitorering

Der er som tidligere nævnt solid udenlandsk evidens for, at indsatser målrettet nedbrydelsen af voldtægtsmyter og promovering af bystanderadfærd kan have positive forebyggelseseffekter i forbindelse med seksuelle overgreb. Det er samtidig vigtigt at påpege, at denne evidens ikke kan erstatte evalueringer af lignende danske interventioner (se Bramsen, 2012).

Nye tiltag bør derfor grundigt evalueres, hvilket helst bør ske ved brug af kontrollerede designs og validerede før- og eftermålinger på både holdninger og adfærd. Det er også vigtigt at afklare både korte- og langtidssigtede effekter, da selv de mest gennemtænkte og velmente indsatser nogle gange kan have uventede virkninger (DeGue et al., 2014; Lorenc & Oliver, 2014). Ordentlig monitorering og evaluering af ethvert tiltag bør derfor ses som en integreret del af en helhedsorienteret forebyggelsesstrategi mod seksuelle overgreb.

5. Referencer

Amnesty International. (2019). "Giv os respekt og retfærdighed!": Adgang til retfærdighed for kvindelige voldtægtsoverlevere i Danmark. https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/05/EUR1897842019DANISH.pdf

Anderson, L. A., & Whiston, S. C. (2005). Sexual assault education programs: A meta-analytic examination of their effectiveness. *Psychology of Women Quarterly, 29*, 374–388. https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.2005.00237.x

Anderson, K. B., Cooper, H., & Okamura, L. (1997). Individual Differences and Attitudes Toward Rape: A Meta-Analytic Review. *Personality & Social Psychology Bulletin*, *23*(3), 295–315. https://doi.org/10.1177/0146167297233008

Ask, K. (2010). A survey of police officers' and prosecutors' beliefs about crime victim behaviors. *Journal of Interpersonal Violence, 25*(6), 1132-1149. https://doi.org/10.1177/0886260509340535

Banyard, V. L. (2008). Measurement and Correlates of Prosocial Bystander Behavior: The Case of Interpersonal Violence. *Violence and Victims*, *23*(1), 83–97. https://doi.org/10.1891/0886-6708.23.1.83

Banyard, V. L., Moynihan, M. M., & Crossman, M. T. (2009). Reducing sexual violence on campus: The role of student leaders as empowered bystanders. *Journal of College Student Development, 50*, 446-457. https://doi.org/10.1353/csd.0.0083

Banyard, V. L., Moynihan, M. M., & Plante, E. G. (2007). Sexual violence prevention through bystander education: An experimental evaluation. *Journal of Community Psychology*, *35*(4), 463–481. https://doi.org/10.1002/jcop.20159

Bell, S.C., Coker, A.L. & Clear, E.R. (2019). Bystander Program Effectiveness: A Review of the Evidence in Educational Settings (2007-2018): I W.T. O'Donohue & P. A. Schewe. *Handbook of Sexual Assault and Sexual Assault Prevention*. Springer International Publishing AG. (s. 433-450). https://doi.org/10.1007/978-3-030-23645-8

Bendixen, M., Henriksen, M., & Nøstdahl, R. K. (2014). Attitudes toward rape and attribution of responsibility to rape victims in a Norwegian community sample. *Nordic Psychology, 66*(3), 168–186. https://doi.org/10.1080/19012276.2014.931813

Bennett, S., Banyard, V. L., & Garnhart, L. (2014). To Act or Not to Act, That Is the Question? Barriers and Facilitators of Bystander Intervention. *Journal of Interpersonal Violence*, *29*(3), 476–496. https://doi.org/10.1177/0886260513505210

Bohner, G., Eyssel, F., Pina, A., Siebler, F. & Tendayi, V.G. (2009). Rape myth acceptance: Cognitive, affective and behavioural effects of beliefs that blame the victim and exonerate the perpetrator. In M.A.H Horvath & J.M. Brown (Red.), *Rape: Challenging contemporary thinking (s. 17-45)*. Cullompton, UK: Willan.

Bohner, G., Jarvis, C. I., Eyssel, F., & Siebler, F. (2005). The causal impact of rape myth acceptance on men's rape proclivity: Comparing sexually coercive and noncoercive men. *European Journal of Social Psychology, 35*, 819–828. https://doi.org/10.1002/ejsp.284

Boxley, J., Lawrance, L., & Gruchow, H. (1995). A Preliminary Study of Eighth Grade Students' Attitudes

Toward Rape Myths and Women's Roles. *The Journal of School Health*, *65*(3), 96–100. https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.1995.tb03356.x

Bramsen, R., H. (2012). *Seksuel vold blandt unge: en systematisk tilgang til primær forebyggelse: faglig statusrapport omkring primær forebyggelse af seksuel vold blandt danske unge i alderen 12-24 år.* (1. oplag.). Det Kriminalpræventive Råd. https://dkr.dk/media/7389/seksuel-vold-blandt-unge-en-primaer-forebyggelse.pdf

Brecklin, L.R. & Forde, D.R. (2001). A Meta-Analysis of Rape Education Programs. *Violence and Victims, 16*(3), 303-321. https://doi.org/10.1891/0886-6708.16.3.303

Burkell, J. (2003). The dilemma of survey nonresponse. *Library & Information Science Research 25*, 239-263. https://doi.org/10.1016/S0740-8188(03)00029-X

Burt, M. R. (1980). Cultural myths and supports for rape. *Journal of Personality and Social Psychology, 38*, 217–230. https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.2.217

Burn, S. M. (2009). A Situational Model of Sexual Assault Prevention through Bystander Intervention. *Sex Roles*, *60*(11), 779–792. https://doi.org/10.1007/s11199-008-9581-5

Chueng, K.L., Klooster, P.M.T., Smit, C., de Vries, H. & Pieterse, M.E. (2017). The impact of non-response bias due to sampling in public health studies: A comparsion of voluntary versus mandatory recrutitment in a Dutch national survey on adolescent health. *BMC Public Health 17*, 276-286. https://doi.org/10.1186/s12889-017-4189-8

Danmarks Statistik (2020). Kriminalitet 2019. Danmarks Statistik. https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=29815&sid=krim2019

DeGue, S., Valle, L.A., Holt, M.K., Massetti, G.M., Matjasko, J.L.J & Tharp, A.T. (2014). A systematic review of primary prevention strategies for sexual violence perpetration. *Aggression and Violent Behavior, 19*(4), 346-362. https://doi.org/10.1016/j.avb.2014.05.004

Egan, R., & Wilson, J. C. (2012). Rape Victims' Attitudes to Rape Myth Acceptance. *Psychiatry, Psychology, and Law*, *19*(3), 345–357. https://doi.org/10.1080/13218719.2011.585128

Elklit, A. (2002). Attitudes toward rape victims. An empirical study of the attitudes of Danish website visitors. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 3*(1), 73-83.

Elklit, A., Andersen, L.E. & Spindler, H. (2020). Psykiske følger efter voldtægt. Traumepsykologisk materialesamling. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2020/12/Traumepsykologisk-materialesamling.-Psykiske-foelger-efter-voldtaegt.-Ask-Elklit-Line-Eiby-Andersen-Helle-Spindler.-2020.pdf

European Commission (2016). *Special Eurobarometer 449: Gender-based violence.* Directorate-General for Communication. http://publications.europa.eu/resource/cellar/f60437fd-e9db-11e6-ad7c-01aa75ed71a1.0001.01/DOC_1

Franklin, C.A. (2012). Anticipating intimacy or sexual victimization? Danger cue recognition and delayed behavioural responses to a sexually risky scenario. Feminist Criminology 8(2), 87-116.

Gerber, G. L., Cronin, J. M., & Steigman, H. J. (2004). Attributions of Blame in Sexual Assault to Perpetrators and Victims of Both Genders. *Journal of Applied Social Psychology*, *34*(10), 2149–

2165. https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2004.tb02694.x

Gerger, H., Kley, H., Bohner, G., & Siebler, F. (2007). The acceptance of modern myths about sexual aggression scale: Development and validation in German and English. *Aggressive Behavior, 33*(5), 422-440. https://doi.org/10.1002/ab.20195

Hall, K. A., A., Healy, E.T. & Galovski, T.E. (2019). The Sequelae of Sexual Assault I: W.T. O'Donohue & P.A. Schewe (Red.). *Handbook of Sexual Assault and Sexual Assault Prevention* (s. 277-292). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-23645-8

Hansen, M., Bach Hardeberg, M. & Hansen, N.B. (2021). Psykiske og fysiske reaktioner under og efter et seksuelt overgreb. I: T. Søberg, T. Baumbach & L.K. Minke (red.). *Voldtægtssagen – Retssystemets akilleshæl: Teori og praksis* (s. 117-136). Djøf Forlag.

Hansen, N.B., & Hansen, M. (2021) Sekundær viktimisering i voldtægtssager – det andet overgreb. I: T. Søberg, T. Baumbach & L.K. Minke (red.). *Voldtægtssagen – Retssystemets akilleshæl: Teori og praksis* (s. 137-156). Djøf Forlag.

Hansen, N.B., Hansen, M., Campbell, R., Elklit, A., Hansen, O.I & Bramsen, R.H. (2019). Are rape cases closed because of rape stereotypes? Results from a Danish police district. *Nordic Psychology, 71*(1), 51-61.

Heinskou, M. B., Schierff, L. M., Ejbye Ernst, P., Friis, C. B., & Liebst, L. S. (2017). Seksuelle krænkelser i Danmark: Omfang og karakter. Det Kriminalpræventive Råd. http://dkr.dk/media/12692/seksuelle_kraenkelser_rapport.pdf

Hudspith, Wager, N., Willmott, D., & Gallagher, B. (2021). Forty Years of Rape Myth Acceptance Interventions: A Systematic Review of What Works in Naturalistic Institutional Settings and How this can be Applied to Educational Guidance for Jurors. *Trauma, Violence & Abuse*. (OnlineFirst) https://doi.org/10.1177/15248380211050575

Johansen, K., B., H. (2016). Seksuel vold - opfattelser og holdninger til strafbarhed og anmeldelse blandt unge. *Syddansk Universitet*. https://viden.sl.dk/media/8336/rapport-seksuel-vold.pdf

Jensen, J., W. & Baumbach, T. (2021). Voldtægt – beskyttelsesinteresser og gerningsindhold: I: T. Søberg, T. Baumbach & L.K. Minke (red.). *Voldtægtssagen – Retssystemets akilleshæl: Teori og praksis* (s. 391-414). Djøf Forlag.

Jozkowski, K. N., Willis, M., Hurd, L. E., Ham, L. S., Bridges, A. J., & Wiersma-Mosley, J. D. (2021). The Interaction of Rape Myth Acceptance and Alcohol Intoxication on Bystander Intervention. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(17-18), NP10066–NP10076. https://doi.org/10.1177/0886260519863720

Justitsministeriet (2016). Respekt for voldtægtsofre. Politi- og Strafferetsafdelingen. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2020/12/Aftale-om-politiets-og-anklagemyndighedens-oekonomi-2021-2023.pdf

Justitsministeriet (2020). Aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2020/12/Aftale-om-politiets-og-anklagemyndighedens-oekonomi-2021-2023.pdf

Kepinska Jakobsen, K. (2021). Falske anmeldelser – eller vanskelige sager? I: T. Søberg, T. Baumbach & L.K. Minke (red.). *Voldtægtssagen – Retssystemets akilleshæl: Teori og praksis* (s. 351-370). Djøf Forlag.

Kettrey, H. H., & Marx, R. A. (2021). Effects of bystander sexual assault prevention programs on promoting intervention skills and combatting the bystander effect: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology*, *17*(3), 343–367. https://doi.org/10.1007/s11292-020-09417-y

Kettrey, H. H., Marx, R. A., & Tanner-Smith, E. E. (2019). Effects of bystander programs on the prevention of sexual assault among adolescents and college students: A systematic review. *Campbell Systematic Review*, *15*(1-2). https://doi.org/10.4073/csr.2019.1

Kyvsgaard, B. (2018). Ny undersøgelse af ofres oplevelser ved anmeldelse af seksuelle overgreb til politiet. Justitsministeriets Forskningskontor. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2017/01/ofres_oplevelse_2018.pdf

Latane, B., & Darley, J. M. (1970). The unresponsive bystander: Why doesn't he help. New York: Appleton Century Crofts.

Levine, M., Cassidy, C., Brazier, G., & Reicher, S. (2002). Self-Categorization and Bystander Non-intervention: Two Experimental Studies. *Journal of Applied Social Psychology*, *32*(7), 1452–1463. https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2002.tb01446.x

Lichty, L. F., & Gowen, L. K. (2018). Youth Response to Rape: Rape Myths and Social Support. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(11-12), 5530-5557. https://doi.org/10.1177/0886260518805777

Liebst, L. S., Heinskou, M. B., & Ejbye-Ernst, P. (2018). On the actual risk of bystander intervention: A statistical study based on naturally occurring violent emergencies. *Journal of Research in Crime and Delinquency, 55*(1), 27-50.

Liebst, L. S., Philpot, R., Bernasco, W., Dausel, K. L., Ejbye-Ernst, P., Nicolaisen, M. H., & Lindegaard, M. R. (2019). Social relations and presence of others predict bystander intervention: Evidence from violent incidents captured on CCTV. *Aggressive Behavior*, *45*(6), 598–609. https://doi.org/10.1002/ab.21853

Loewenstein, G., & Small, D. A. (2007). The Scarecrow and the Tin Man: The Vicissitudes of Human Sympathy and Caring. *Review of General Psychology*, *11*(2), 112–126. https://doi.org/10.1037/1089-2680.11.2.112

Lonsway, K. A., & Fitzgerald, L. F. (1994). Rape myths: In review. *Psychology of Women Quarterly, 18*, 133-164.

Lorenc, T. & Oliver, K. (2014). Adverse effects of public health interventions: a conceptual framework. Journal of Epidemiology and Community Health. 68 (3), 288-290. DOI: 10.1136/jech-2013-203118

Martini, M., & De Piccoli, N. (2020). Predicting Bystander Intention to Intervene: The Role of Gender-Specific System Justification and Rape Myth Acceptance for Men and Women. *Frontiers in Psychology*, *11*, 326–326. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00326

Martinussen, M., Balvig, F., Laursen, B., Madsen, K. & Sidenius, K. (2009). *Voldtægt der anmeldes… Del II: Falsk anmeldelse af voldtægt*. Det Kriminalpræventive Råd. http://www.dkr.dk/materialer/vold_og_voldtaagt/composite-32.chtm?materiale_id=156

Mazar, L. (2019). History and Theoretical Understanding of Bystander Intervention. I: W.T. O'Donohue & P.A. Schewe (Red.). *Handbook of Sexual Assault and Sexual Assault Prevention* (1. udgave). S. 423-432. Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-23645-8

McMahon, S. (2010). Rape Myth Beliefs and Bystander Attitudes Among Incoming College Students. *Journal of American College Health*, *59*(1), 3–11. https://doi.org/10.1080/07448481.2010.48371

McMahon, S., & Banyard, V. L. (2012). When Can I help? A Conceptual Framework for the Prevention of Sexual Violence Through Bystander Intervention. *Trauma, Violence & Abuse*, *13*(1), 3–14. https://doi.org/10.1177/1524838011426015

McMahon, S., & Farmer, G. L. (2011). An Updated Measure for Assessing Subtle Rape Myths. *Social Work Research*, *35*(2), 71–81. https://doi.org/10.1093/swr/35.2.71

Navarro, J. C., & Tewksbury, R. (2017). Mythbusters: Examining Rape Myth Acceptance Among U.S. University Students. *Journal of Student Affairs Research and Practice*, *54*(4), 343 356. https://doi.org/10.1080/19496591.2017.1289094

Nielsen, L.H., Hansen, M. & Ingemann-Hansen, O. (2018). Predicting charges and convictions for rape suspects in Denrnark: characteristics associated with the notion of the 'credible crirninal'. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 19*(2), 136-151.

Nitschke, F. T., McKimmie, B. M., & Vanman, E. J. (2019). A Meta-Analysis of the Emotional Victim Effect for Female Adult Rape Complainants: Does Complainant Distress Influence Credibility? *Psychological Bulletin*, *145*(10), 953–979. https://doi.org/10.1037/bul0000206

O'Donohue, W.T. & Schewe, P.A. (2019). *Handbook of Sexual Assault and Sexual Assault Prevention* (1. udgave). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-23645-8

Parding, S. & Skov-Jensen, S. (2019). *Overgeb sætter dybe spor… En landsdækkende oplysningsindsats*. Center for Voldtægtsofre, Aarhus Universitetshospital. https://www.voldtaegt.dk/siteassets/center-for-voldtagtsofre/fagpersoner/afsluttende-rapport-2019.pdf

Parratt, K. A., & Pina, A. (2017). From 'real rape' to real justice: A systematic review of police officers' rape myth beliefs. *Aggression and Violent Behavior, 34*, 68–83. https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.03.005

Pedersen, A., B., Kyvsgaard, B., & Balvig, F. (2020). Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2019. Hovedtal. *Justitsministeriets Forskningskontor. Rigspolitiet. Københavns Universitet. Det Kriminalpræventive Råd*. https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/pdf/offerundersoegelsen_2005-2019_hovedtal.pdf

Pedersen, A., B., Okholm, M., M., & Balvig, F. (2021). Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2020. Hovedtal. *Justitsminiteriets Forskningskontor, Rigspolitiet. Københavns Universitet. Det kriminalpræventive Råd. https://www.justitsministeriet.dk/wp-content/uploads/2021/06/Offerundersoegelsen-2005-2020.-Hovedtal-1.pdf*

Reddy, L. N., Campbell, C. M., & Morczek, A. L. (2020). Exploring the Impact of Informal Rape Myth Education in a Nonstudent Sample. *Journal of Interpersonal Violence*. (OnlineFirst) https://doi.org/10.1177/0886260520927496

Rumney, P. N. S. (2008). Gender Neutrality, Rape and Trial Talk. *International Journal for the Semiotics of Law = Revue Internationale de Sémiotique Juridique*, *21*(2), 139–155. https://doi.org/10.1007/s11196-008-9071-7

Ryan, K. M. (2011). The Relationship between Rape Myths and Sexual Scripts: The Social Construction of Rape. *Sex Roles*, *65*(11), 774–782. https://doi.org/10.1007/s11199-011-0033-2

Ryan, K. M. (2019). Rape Mythology and Victim Blaiming as a Social Construct. I: W.T. O'Donohue & P. A. Schewe (Red.). *Handbook of Sexual Assault and Sexual Assault Prevention*. Springer International Publishing AG. S. 151-176. https://doi.org/10.1007/978-3-030-23645-8

Schewe, P. A. (2008). Interventions to prevent sexual violence. I: L. S. Doll, S. E. Bonzo, D. A. Sleet, & J. A. Mercy (Red), *Handbook of injury and violence prevention*. Boston, MA: Springer

Schwartz, M. D., DeKeseredy, W. S., Tait, D., & Alvi, S. (2001). Male peer support and a feminist routing activities theory: Understanding sexual assault on the college campus. *Justice Quarterly, 18*(3), 623–649.

Skov, M. & van Mastrigt, S. (2021). Voldtægtsmyter i retssystemet: I T. Søberg, T. Baumbach & L.K. Minke. *Voldtægtssagen - retssystemets akilleshæl: teori og* praksis (s. 15-44). Djøf.

Skov, M., van Mastrigt, S., Jensen A.V. (2021). Comparing rape myth acceptance among police trainees and medical students: A preliminary Danish validation of the Updated Illinois Rape Myth Acceptance Scale. *Violence Against Women.* (OnlineFirst) https://doi.org/10.1177/10778012211038967

Storer, H. L., Casey, E., & Herrenkohl, T. (2016). Efficacy of Bystander Programs to Prevent Dating Abuse Among Youth and Young Adults: A Review of the Literature. *Trauma, Violence & Abuse*, *17*(3), 256–269. https://doi.org/10.1177/152483801558436

Suarez, E., & Gadalla, T. M. (2010). Stop Blaming the Victim: A Meta-Analysis on Rape Myths. *Journal of Interpersonal Violence*, *25*(11), 2010 -2035. https://doi.org/10.1177/0886260509354503

Søberg, T., Baumbach, T., & Minke, L. K. (2021). *Voldtægtssagen - retssystemets akilleshæl: Teori og praksis* (1. udgave). Djøf Forlag.

Temkin, J., J. & Krahé, B. (2008). *Sexual Assault and the Justice Gap: A Question of Attitude*. Oxford: Hart

Thelan, A. R. & Meadows, E. A. (2021). The Illinois Rape Myth Acceptance Scale-Subtle Version: Using an Adapted Measure to Understand the Declining Rates of Rape Myth Acceptance. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-27. https://doi.org/10.1177/08862605211030013

Trottier, D., Benbouriche, M. & Bonneville, V. (2021) A Meta-Analysis on the Association Between Rape Myth Acceptance and Sexual Coercion Perpetration, *The Journal of Sex Research, 58*(3), 375-382, https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1704677

Whatley, M. A. (2005). The Effect of Participant Sex, Victim Dress, and Traditional Attitudes on Causal Judgments for Marital Rape Victims. *Journal of Family Violence*, *20*(3), 191–200. https://doi.org/10.1007/s10896-005-3655-8

Yapp, E. J., & Quayle, E. (2018). A systematic review of the association between rape myth acceptance and male-on-female sexual violence. *Aggression and Violent Behavior*, *41*, 1–19. https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.05.002

Xue, J., & Lin, K. (2020). Chinese University Students' Attitudes Toward Rape Myth Acceptance: The Role of Gender, Sexual Stereotypes, and Adversarial Sexual Beliefs. *Journal of Interpersonal Violence*, 88626052093850–886260520938507. https://doi.org/10.1177/0886260520938507

Bilag 1: Statistisk sikkerhed og vægtning

I Tabel A1 er de statistiske usikkerheder angivet på et 95 % signifikansniveau for forskellige svarpopulationer med tilfældigt udvalgte respondenter. Af tabellen fremgår de statistiske usikkerheder ved forskellige svarfordelinger. Med 2.200 respondenter, hvor eksempelvis 20 % af respondenterne har afgivet svar i en bestemt svarkategori, ligger den sande værdi med 95 % sikkerhed indenfor det observerede +/- 1.67 procentpoints. Bemærk, at ved populationer (kolonnetotaler) hvor n<50, er usikkerheden betydelig (MEGAFON A/S).

TABEL A1. USIKKERHEDER FOR POPULATIONERS SVARFORDELINGER, 95 % SIGNIFIKANSNIVEAU

Svarfordeling, %		Population, n									
		50	100	150	200	300	500	800	1.000	1.500	2.200
		Usikkerheder, %									
95	5	6,04	4,27	3,49	3,02	2,47	1,91	1,51	1,35	1,10	0,91
90	10	8,32	5,88	4,80	4,16	3,39	2,63	2,08	1,86	1,52	1,25
85	15	9,90	7,00	5,71	4,95	4,04	3,13	2,47	2,21	1,81	1,49
80	20	11,09	7,84	6,40	5,54	4,53	3,51	2,77	2,48	2,02	1,67
75	25	12,00	8,49	6,93	6,00	4,90	3,80	3,00	2,68	2,19	1,81
70	30	12,70	8,98	7,33	6,35	5,19	4,02	3,18	2,84	2,32	1,91
65	35	13,22	9,35	7,63	6,61	5,40	4,18	3,31	2,96	2,41	1,99
60	40	13,58	9,60	7,84	6,79	5,54	4,29	3,39	3,04	2,48	2,05
55	45	13,79	9,75	7,96	6,89	5,63	4,36	3,45	3,08	2,52	2,08
50	50	13,86	9,80	8,00	6,93	5,66	4,38	3,46	3,10	2,53	2,09

Kilde: MEGAFON A/S

Datamaterialet er blevet vægtet efter køn, alder og geografisk område ud fra den aktuelle fordeling af Danmarks befolkning (Kilde: Danmarks Statistik, "Folketal pr. 1. december 2020 efter køn, område, alder og tid" – www.statistikbanken.dk). Materialets fordeling før og efter vægtningen fremgår af nedenstående tre tabeller:

TABEL A2. KØN

2202 respondenter	Uvægtede data		Vægtede data	
	n	%	n	%
Kvinde	1117	51 %	1057	48 %
Mand	1085	49 %	1145	52 %
Total	**2202**	**100 %**	**2202**	**100 %**

Kilde: MEGAFON A/S

TABEL A3. ALDER

2202 respondenter	Uvægtede data		Vægtede data	
	n	%	n	%
16 - 20 år	725	33 %	686	31 %
21 - 25 år	742	34 %	751	34 %
26 - 30 år	735	33 %	765	35 %
Total	**2202**	**100 %**	**2202**	**100 %**

Kilde: MEGAFON A/S

TABEL A4. REGION

2202 respondenter	Uvægtede data		Vægtede data	
	n	%	n	%
Region Hovedstaden	802	36 %	764	35 %
Region Sjælland	206	9 %	259	12 %
Region Syddanmark	354	16 %	437	20 %
Region Midtjylland	631	29 %	523	24 %
Region Nordjylland	209	9 %	218	10 %
Total	**2202**	**100 %**	**2202**	**100 %**

Kilde: MEGAFON A/S

Bilag 2: Spørgeskema

Spm. 1-28 randomiseres og opstilles i matrix.

Svarmuligheder for spørgsmål 1-35:
1 = meget enig;
2 = enig;
3 = hverken enig eller uenig;
4 = uenig;
5 = meget uenig

Udsagn markeret med '*' indgår i den validerede IRMA-DK-skala (Skov et al., 2021)

Nummer	Kode	Spørgsmål
	Ny introducerende tekst: **I de følgende spørgsmål, vil du blive præsenteret for en række udsagn om seksuelle overgreb, som vi vil bede dig vurdere om du er enig eller uenig i**	
1	SA1*	Hvis en kvinde bliver voldtaget, mens hun er fuld, er hun i nogen grad selv ansvarlig
2	SA2*	Når kvinder går til fest iført udfordrende tøj, beder de selv om problemer.
3	SA3*	Hvis en kvinde er til fest, og går alene med en mand et andet sted hen, er det hendes egen skyld, hvis hun bliver voldtaget.
4	SA4	Hvis en kvinde opfører sig billigt, vil hun med tiden havne i problemer.
5	SA5	Når kvinder bliver voldtaget, er det ofte fordi deres "nej" var tvetydigt.
6	SA6	Hvis en kvinde tager initiativ til at kysse og hooke up, bør hun ikke blive overrasket, hvis manden antager, at hun vil have sex.
7	HDM1*	Når mænd begår voldtægt, skyldes det ofte deres stærke trang til sex.
8	HDM2	Hvis begge parter er fulde, kan det ikke betragtes som voldtægt.
9	HDM3	Hvis en mand er fuld og ikke er klar over, hvad han gør, bør det ikke betragtes som voldtægt.
10	HDM4*	Det er som regel ikke mænds intention at tvinge kvinder til sex, men nogle gange bliver de revet med af den seksuelle lyst.
11	HDM5*	Voldtægt finder sted, når en mands seksuelle lyst kommer ud af kontrol.
12	HDM6*	Hvis en mand er fuld, kan det hænde, at han voldtager nogen uden at have intention om det.
13	NRR1*	Hvis en kvinde ikke kæmper fysisk imod, kan man egentlig ikke kalde det for voldtægt.
14	NRR2*	Hvis en kvinde ikke har blå mærker eller rifter, er hun sandsynligvis ikke blevet voldtaget.
15	NRR3	Hvis den anklagede "voldtægtsmand" ikke havde et våben, kan man egentlig ikke kalde det for voldtægt.
16	NRR4*	Det kan ikke betragtes som voldtægt, hvis en kvinde ikke fysisk modsætter sig sex, heller ikke selvom hun protesterer verbalt.
17	NRR5	Hvis en kvinde ikke siger "nej", kan hun ikke anklage manden for voldtægt.
18	SL1	Når kvinder bliver opdaget i at være utro, påstår de nogle gange, at de blev voldtaget.
19	SL2*	Voldtægtsbeskyldninger bruges ofte som hævn mod mænd.
20	SL3*	Ofte har kvinder, som siger de er blevet voldtaget, selv lagt op til sex og derefter fortrudt det.
21	SL4*	Ofte er det kvinder med følelsesmæssige problemer, som påstår de er blevet voldtaget.
22	SL5*	Ofte har kvinder, som siger de er blevet voldtaget, indvilliget i at have sex og derefter fortrudt det.
23	VIP1	Det kan ikke kaldes voldtægt, når en mand presser sin kvindelige partner til at have sex.
24	VIP2	Det er vanskeligt at skelne mellem almindeligt samleje og voldtægt i parforholdet.
25	TFU1	Hvis en kvinde udtrykker negative følelser (fx gråd), når hun fortæller om en voldtægt, er det generelt en indikation for et mere sandfærdigt udsagn.
26	TFU2	Hvis en kvinde udtrykker positive følelser (fx latter, smil), når hun fortæller om en voldtægt, er det generelt en indikation for et mindre sandfærdigt udsagn
27	TSD1	Hvis en kvinde fortæller om en voldtægt på en kronologisk og sammenhængende måde, er det

		generelt en indikation for et mere sandfærdigt udsagn.
28	TSD2	Hvis en kvinde ikke kan huske detaljer og centrale elementer ved overgrebet, er det generelt en indikation for et mindre sandfærdigt udsagn.
	Ny introducerende tekst: **I de følgende spørgsmål, vil vi bede dig vurdere, hvor enig eller uenig du er i en række udsagn om at gribe ind i risikosituationer, der kan opstå til fester eller på byture.** **En risikosituation er en situation, hvor du mener, der er risiko for at nogen begår et seksuelt overgreb og/eller at nogen bliver udsat for et seksuelt overgreb.**	
29	BY1	Det kan være svært overhovedet at opdage, at man overværer risikosituationer.
30	BY2	Det kan være svært at vurdere, hvad der kendetegner en risikosituation, når man overværer den
31	BY3	Det kan være svært at tage stilling til om jeg bør blande mig, hvis jeg ser en risikosituation.
32	BY4	Det er svært at vide hvordan jeg konkret kan gribe ind i en risikosituation, f.eks. hvad jeg kan sige eller gøre.
33	BY5	Det kan være svært at gribe ind i en risikosituation, fordi det vil kunne skabe en akavet eller pinlig situation, hvis jeg blander mig
34	BY6	Hvis jeg ser en person jeg ikke kender være i en risikosituation, vil jeg lade det være op til personens venner eller veninder at gribe ind.
35	BY7	Hvis jeg er til en fest og jeg ser en person befinde sig i en risikosituation, vil jeg være mindre tilbøjelig til at gribe ind, hvis personen har drukket sig meget fuld
36	BY8	På en skala fra 1-5 hvor sandsynligt eller usandsynligt er det, at du vil gribe ind, hvis du ser en risikosituation. Meget sandsynligt, Sandsynligt, Hverken/eller, Usandsynligt, Meget usandsynligt
	Ny introducerende tekst: **I de følgende spørgsmål vil vi bede dig svare på, hvordan du opfatter forskellige handlinger.**	
37	LOV1	Hvis en mand på et diskotek uopfordret tager en kvinde, han ikke kender på bagdelen, er det: En kriminel handling En forkert, men ikke kriminel handling Bare noget der sker Ved ikke/ønsker ikke at svare
38	LOV2	Hvis en ung mand har fået et billede af sin kæreste uden tøj på og viser det til en kammerat (uden at have talt med kæresten om det først), er det: En kriminel handling En forkert, men ikke kriminel handling Bare noget der sker Ved ikke/ønsker ikke at svare
39	LOV3	Hvis en mand uopfordret sender et billede af sine kønsdele til en kvinde, som ikke er interesseret i ham, er det: En kriminel handling En forkert, men ikke kriminel handling Bare noget der sker Ved ikke/ønsker ikke at svare

Køn {Indlæses fra liste}
Kvinde
Mand

Alder {Indlæses fra liste}
Noter#:
_____ år {16-30}
Vil ikke svare.

Noter postnummer
Noter#:
_____

Hvad er den højeste uddannelse, som du enten er i gang med eller har afsluttet?
Grundskole (folkeskole, privatskole, efterskole)
Studentereksamen/ HF/HH m.v.,
Erhvervsgymnasium (HHX eller HTX)
Erhvervsuddannelse (fx tømrer, frisør, kontorassistent)
Kort videregående uddannelse (fx datamatiker, laborant)
Professionsbachelor (fx fysioterapeut, lærer)
Bachelor (første del af en lang videregående uddannelse)
Kandidat eller ph.d. (anden del af en lang videregående uddannelse)
Anden uddannelse
Vil ikke oplyse

Hvis svar 1, 2 eller 3 i spm. 43
Regner du med at påbegynde en af følgende typer af uddannelser i løbet af de næste 5 år? Hvis du er i tvivl om flere, vælg da den, du tænker, er den mest sandsynlige
Grundskole (folkeskole, privatskole, efterskole)
Studentereksamen/ HF/HH m.v.,
Erhvervsgymnasium (HHX eller HTX)
Erhvervsuddannelse (fx tømrer, frisør, kontorassistent)
Kort videregående uddannelse (fx datamatiker, laborant)
Professionsbachelor (fx fysioterapeut, lærer)
Bachelor (første del af en lang videregående uddannelse)
Kandidat eller ph.d. (anden del af en lang videregående uddannelse)
Anden uddannelse
Vil ikke oplyse